

44. Torstaina 18 päivänä huhtikuuta 1996

kello 18

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ensimmäinen käsittely

- 1) Hallituksen esitys laiksi alkoholilain
10 §:n muuttamisesta 1151

Hallituksen esitys 11/1996 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö 4/
1996 vp

- 2) Hallituksen esitys laiksi sairausva-
kuutuslain 5 a §:n väliaikaisesta muuttami-
sista ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi 1167

Hallituksen esitys 13/1996 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö 5/
1996 vp

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Louekos-
ki.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi
edustajat Aaltonen, Andersson C., Gustafsson,
Halonen, Hassi, Heinonen, Helle, Hurskainen,
Ihamäki, Immonen, Isohookana-Asunmaa,
Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kallio, Kanerva,
Karhunen, Kekkonen, Kemppainen, Kiljunen,
Korteniemi, Koskinen Jari, Koskinen M., Kuis-
ma, Kukkonen J., Kurola, Kääriäinen, Laakso,
Lamminen, Lehtosaari, Lindqvist, Lindén, Luh-
tanen, Malm, Markkula M., Mikkola, Myllynie-
mi, Mähönen, Norrback, Nurmi, Pekkarinen,
Penttilä, Pietikäinen S., Pohjola T., Puisto, Pykä-
läinen, Rantanen, Rinne, Rosendahl, Saario, Sa-

lolahti, Savela, Seppänen, Tiilikainen, Tulo-
nen, Veteläinen ja Vistbacka.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuu ed. An-
dersson C.

Ilmoitusasia:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat
tämä päivästä sairauden vuoksi ed. M. Koski-
nen, virkatehtävien vuoksi edustajat Hassi, Iha-
mäki, Immonen, Jääskeläinen, Kallio, Kekko-
nen, Korteniemi, Laakso, Lamminen, Lindqvist,
Nurmi, S. Pietikäinen, T. Pohjola, Pykäläinen,
Savela, Seppänen ja Tiilikainen sekä yksityis-
asioiden vuoksi edustajat Gustafsson, Jari Kos-
kinen, Kääriäinen, Malm, Mikkola, Pekkarinen,
Penttilä ja Rantanen sekä
tämä ja huomisen päivästä virkatehtävien
vuoksi edustajat Hurskainen, Kurola, Lindén,
Myllyniemi, Mähönen ja Vistbacka sekä yksi-
tyisasioiden vuoksi edustajat Jäätteenmäki, Kil-
junen ja M. Markkula.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

- 1) Hallituksen esitys laiksi alkoholilain 10 §:n
muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 11/1996 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö 4/1996
vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn
pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mie-
tintö n:o 4.

Keskustelu:

Ed. S k i n n a r i : Arvoisa puhemies! Muutama sana lyhyesti valiokunnan mietinnöstä, joka täällä on jaettu ja jossa hyvin seikkaperäisesti selvitetään asian nykytila. Kysymys on siis alkoholilain muutoksesta ja siitä, että tämä delegoitaisiin tulevaisuudessa valtioneuvostolle, ja kun näin tapahtuu, niin tässä vaiheessa eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta halusi itse yhteistyössä hallituksen kanssa kirjoittaa tähän mietintöön sisään myös asetuksen.

Asetusteksti tulee delegointisäännöksen perusteella voimaan lain kanssa vappuna 1.5. tänä vuonna eli erittäin nopeasti, mikä myös on luonnollisesti eri intressitahojen kuten laivanvarustajien piirissä herättänyt kovaakin kritiikkiä, koska laki ja siihen perustuva asetus tämän muotoisena ei heitä tyydytä, ja kyseenalaistetaan, että näin nopeasti voidaan säännöksiä saattaa käytännössä voimaan.

Sivulla 4 todetaan asetuksen muuttamisesta, joka on valiokunnan ylivoimaisen enemmistön kanta, ensinnäkin 1 momentissa Suomessa asuvasta henkilöstä: "Suomessa asuva henkilö, joka muutoin kuin lentoliikenteessä", siis lentoliikenne on tässä edelleen kuten aikaisemminkin ulkopuolella, "saapuu maahan Euroopan talousalueen ulkopuolelta ja jonka matka on kestänyt enintään 20 tuntia, ei saa tuoda maahan alkoholi-juomia". Sitten 2 momentissa: "Euroopan talousalueen ulkopuolella asuva henkilö, joka muutoin kuin lentoliikenteessä saapuu maahan Euroopan talousalueen ulkopuolelta ja jonka muu kuin kauttakulkuun liittyvä oleskelu Suomessa kestää enintään kolme vuorokautta, ei saa tuoda maahan alkoholi-juomia." Eli tässä on 20 tunnin ja enintään kolmen vuorokauden raja.

Valiokunnassa tulli- ja poliisiviranomaisia asiantuntijoina kuultaessa kävi kyllä ilmi se, että aikarajoituksen valvominen ei käytännössä ole kovin helppo asia, mutta toisaalta asian käsittelyssä monet valiokunnan jäsenet huomauttivat, että kun tämä nyt on kuitenkin Suomen eduskunnan terveysvaliokunta, niin tässä pitäisi myös terveydellisiä näkökohtia ottaa huomioon ainakin sen valiokunnan, joka terveysasioita käsittelee. Se tietenkin on vaikuttanut myös tähän asian käsittelyyn, joka tapahtui verrattain lyhyessä ajassa, mutta ajan lyhydestä riippumatta katsoisin, että tämä on kyllä ihan asianmukaisesti tullut käsitellyksi ja edustaa sitä mielipidettä, joka 17 jäsenen valiokunnassa varahenkilöineen voi käytännössä muodostua.

Mietinnön tästä osasta valiokunta oli suhteellisen yksimielinen, tähänhän liittyy 20 tunnin osalta yksi vastalause, jossa sitä on esitetty 10 tunniksi. Mutta oluttuomisten rajoittamisen osalta selvästi kävi ilmi, että 15 litran oluentuonti on sellainen asia, joka on sekä pistänyt ihmisten silmään että myös aiheuttanut haittoja, joita on erityisesti Suomen ja Viron välisen liikenteen osalta ollut. Tähän valiokunta halusi puuttua, vaikka lakihan ei sinänsä tässä ole esillä, vaan asia on verolainsäädännön piirissä ja neuvottelut EU:n kanssa asiassa ovat parhaillaan meneillään.

15 litran ongelmaa valiokunnassa pohdittiin ja siinä oli erilaisia vaihtoehtoja. Valtiovarainministeriön edustajien kanssa ja myös asianomaisen ministerin kanssa käydyssä keskustelussa kävi ilmi, että 6 litraa voisi olla tarkoituksenmukainen raja. Tätä kantaa muun muassa itse puheenjohtajana edustin. Se perustuu siihen, että kahta viinilitraa ajatellen olisi oikeassa suhteessa, kun raja olisi oluen osalta 6 litraa.

Valiokunnassa tästä keskusteltiin ja valiokunta halusi tehdä tästä asiasta ponnen, jonka sisältö olisi neuvottelijoiden tavoitteena. Äänestyksessä kävi sillä tavoin, että äänin 9—7 yhden äänestäessä tyhjää oluen määräksi tuli 2 litraa. Tähän valiokunnan vähemmistöön jääneet jäsenet ovat jättäneet oman vastalauseensa. Tässä asiassa se varmasti tulee kolmannessa käsittelyssä ensi tiistaina esille. Eduskunnan täysistunto tulee ratkaisemaan, mitkä ovat Suomen tavoitteet oluen osalta.

Arvoisa puhemies! Kaiken kaikkiaan ei aiostaan tämän lain näkökulmasta, vaan myös kun vähän yli vuosi sitten eduskunnassa käsiteltiin EU-jäsenyyteen liittyen alkoholilain voisi sanoa melkein kokonaisuudistusta, silloin valiokunnassa todettiin, että kovin suuret muutokset puoleen tai toiseen eivät ole hyväksi. Tässäkin asiassa on otettava huomioon myös terveydelliset näkökohdat. Kun puhutaan säästämisestä, myös alkoholin aiheuttamat haitat niin terveydenhuollolle kuin kansantaloudessa yleensäkin ovat markkamääräisesti erittäin suurta luokkaa.

Toinen asia, joka tähän ei liity mutta johon valiokunta mietinnössään on kiinnittänyt huomiota, on salakuljetus. Takavarikkojen lisääntymisessä kysymys ei voi suinkaan olla yksistään siitä, että olisi tehostettu toimenpiteitä, vaan salakuljetus on selvästi lisääntynyt. Ovat määrät mitkä tahansa, oikean salakuljettajan tavoitteena on tietysti salakuljettaa eikä jäädä kiinni. Tämä näkökohta on niin tullin kuin poliisiviran-

omaisen toiminnassa ja resursseja ajatellen otettava huomioon.

Ed. Karhunen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin tässä yhteydessä ed. Skinnarilta kysynyt ja ihmetellyt sitä, minkä vuoksi asiasta antaa lausunnon sosiaali- ja terveysvaliokunta. Käsittääkseni tämän lainsäädännön muuttamisessa eivät ole olleet lähtökohdina alkoholipoliittiset tekijät, vaan tulli- ja kauppapoliittiset tekijät. On oltu huolestuneita siitä, että nykyinen EU-käytäntö vie markkinaosuuksia rajaseudun vähittäiskaupalta ja ennen kaikkea valtionyhtiö Alkolta.

Totta kai matkan varrella on tullut huolta myös alkoholipolitiikasta, mutta ennen kaikkea tämän pitäisi olla tullipoliittinen keskustelu, jos ajatellaan tulevia neuvotteluja EU-kanssa. Nimittäin mietinnöstä käy hyvin ilmi, ainakin rivien välistä, että tässä on nimenomaan alkoholipoliittisista lähtökohdista tarkasteltu asiaa.

Olen sitä mieltä, että alkoholipolitiikkaan ja ihmisten alkoholinkäyttöön ei pystytäkään vaikuttamaan yksittäisten henkilöiden tuontia rajoittamalla, vaan monilla muilla seikoilla, esimerkiksi estämällä keinottelu ja trokaaminen. Mutta tavallisten kansalaisten, joista pääosa ei ole trokareita tai tuontimääräyksillä keinottelijoita, saavutettuihin etuihin puuttuminen ei varmastikaan helpota alkoholipoliittisen tavoitteen saavuttamista.

Ed. Hysäälä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan ed. Karhuselle, että kylä tässä oli myös terveyspoliittiset näkökohdat valiokunnassa hyvin vahvasti esillä ja hyvin monet asiantuntijat niitä korostivat.

Ed. Skinnarille olisin todennut, että 6 litraa olutta, mistä valiokuntamme puheenjohtaja toivoi päätöksen syntyvän, tarkoittaa 1,5 pulloa muutettuna Koskenkorvaksi, kun sen sijaan 2 litraa olutta tarkoittaa puolta pulloa Koskenkorvaa. Alkoholien määrässä on aivan ratkaiseva ero. Terveyshaitat, joihin ed. Skinnari viittasi, ovat niin ilmeisiä, että ne puoltavat kyllä alemman määrän pitämistä esillä neuvottelutavoitteena.

Ed. Pietikäinen: Herr talman! Finland har i samband med förhandlingarna om medlemskap i EU fått rätt att avvika från gällande bestämmelser om alkoholinförsel på så sätt att den mängd alkohol, som får införas från ett annat medlemsland är 1 liter över 22 procentig

alkohol eller 3 liter alkoholdrycker med en alkoholhalt under 22 procent, dessutom 5 liter vin och 15 liter öl. Det innebär att finländare får föra med sig till hemlandet en mindre mängd alkohol skattefritt än de flesta andra EU-medborgare.

I fråga om import från länder utanför EU gäller 1 liter starksprit eller 2 liter alkoholdrycker med alkoholhalt under 22 procent samt 2 liter vin och 15 liter öl.

Nyt hallitus ja sosiaalivaliokunnan enemmistö haluavat asettaa tiukemmat rajoitukset ns. kolmansista maista tapahtuvalle alkoholien maahantuonnille. Käytännössä tämä merkitsee Virossa ja Venäjältä tapahtuvan alkoholien maahantuonnin tuntuva rajoittamista. Mielestäni sosiaalivaliokunnan enemmistön esittämä ehdotus eli alkoholien maahantuonnin kokonaan kieltäminen Suomessa asuvilta henkilöiltä, joiden matka on kestänyt 20 tuntia lyhyemmän ajan, ei ole perusteltua muun muassa seuraavista syistä.

Emme tarvitse uutta kieltolakia. Meidän on puututtava alkoholiongelmiin muulla tavalla: valistuksella ja asennekasvatuksella. Ne, joiden argumenttina on tämän maahantuonnin kieltäminen terveyspoliittisista syistä, unohtavat, että edelleenkin on mahdollista tuoda esimerkiksi 15 litraa olutta Ruotsista tai lentomatkailta Virossa ja Venäjältä.

Lakiehdotuksen käsittelyssä on muun muassa puututtu alkoholien salakuljetuksen ja laittoman kaupan ongelmiin punaisilla toreilla. Haluan korostaa, että alkoholien salakuljetus ja laitton kauppa kaduilla ja toreilla on ristiriidassa Suomen lainsäädännön kanssa. Näihin rangaistaviin tekoihin on tietenkin puututtava, mutta niillä ei ole periaatteessa mitään tekemistä tämän lainsäädännön kanssa.

Jos verottoman alkoholien maahantuonnin raja esimerkiksi Venäjältä ja Virossa vedetään vähintään 20 tuntia kestäviin matkoihin, mitä valiokunnan enemmistö siis ehdottaa, tämä johtaa, näin uskon, käytännössä siihen, että matkanjärjestäjät ja varustamot muuttavat nykyisiä aikataulujaan ja matkajärjestelyjään. Venäjän samoin kuin Viron ja Suomen välinen matkailu vähenee eikä suinkaan lisäänty, koska monilla suomalaisilla ei ole aikaa eikä varaa panostaa kalliisiin hytiin tai vaihtoehtoisesti hotellihuoneeseen Viipurissa tai Tallinnassa sisältäviin risteilyihin.

Haluan korostaa, että tästä joutuvat kärsimään niin ne, joiden tarkoituksena on myös matkailun ohella hakea verotonta alkoholia omaan

käyttöönsä, kuin nekin, jotka eivät ole ollenkaan aikoneet ostaa alkoholia. Saamieni tietojen mukaan, ja sama ilmenee myös hallituksen esityksestä, ongelma on selvästi suurin itärajan kautta tapahtuvan tuonnin osalta. Viron matkustajaliikenteen kielteiset vaikutukset eivät ole olleet samaa suuruusluokkaa.

Kuitenkin samalla, kun kannatan lain muuttamista tiukennuksen mahdollistavaksi, katson, että itse asetuksen tiukennuksen ainakin tässä vaiheessa pitäisi olla lievempi kuin mitä valiokunta ehdottaa pahimpien epäkohtien ja väärinkäytösten hillitsemiseksi. Mielestäni olisikin tyydyttävä vastalauseessani ehdottamaani sanamuotoon eli siihen, että Suomessa asuva henkilö, joka muutoin kuin lentoliikenteessä saapuu maahan Euroopan talousalueen ulkopuolelta, jonka matka on kestänyt enintään 10 tuntia — ei siis 20 tuntia — ei saa tuoda maahan verottomia alkoholijuomia.

Kannatan myös ehdotusta nykyisen valmisteverolain muuttamisesta siten, että suurin sallittu verottomasti maahan tuotu määrä olutta voitaisiin laskea 6 litraan, ei kuitenkaan 2 litraan, nykyisestä 15:stä litrasta.

Jag anser samtidigt att det inte kan finnas alltför stora möjligheter att få en ändring av accislagen. Det här tycker jag vi skall medge. Det här kräver förhandlingar med EU, och vi vet att de nuvarande bestämmelserna grundar sig uttryckligen på en färsk överenskommelse med Europeiska unionen.

Därför anser jag att de enda realistiska alternativen är att antingen förkasta lagförslaget helt och hållet eller att gå in för att föreslå att stöda en förordning, som inte är lika förmyndarmässig, vilket alltså är vad jag föredrar.

Mielestäni ainoina realistisina vaihtoehtoina ovat joko lakiehdotuksen hylkääminen kokonaan tai vähemmän holhoavan asetuksen laatiminen. Kannatan jälkimmäistä. Toivon vähemmän holhoavaa asetusta.

Ed. V e h k a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin ed. M. Pietikäinen tietää, ongelmia tuontirajoitusten väljyydestä on koitunut. Valiokunnan yhteinen tavoite on ollut saada aikaan joitakin rajoituksia.

Näen kyllä, että ed. M. Pietikäisen ehdotus 10 tunnista ei toisi parannusta nykytilanteeseen, koska se itse asiassa jättäisi esimerkiksi Tallinnan liikenteessä vain kantosiipialukset käytännössä

rajoituksen piiriin. Näen myös, että laiva- ja bus-siliikenne on pidettävä samassa arvossa.

On aika onnetonta, että valiokunta joutui tyytymään toimenpiteenä aikarajoituksen asettamiseen. Se on vaikea tapa saada parannusta tilanteeseen. Kaikkein tehokkaintahan olisi ollut, että olisimme heti pystyneet rajoittamaan litramääriä. Tämä seikka, niin kuin aivan oikein ed. M. Pietikäisen puheenvuorossa tuli esille, voi olla varsin vaikea pala aikaan saada.

Ed. Karhuselle haluaisin sanoa, että terveysnäkökohtia on sen takia perusteltu, että tässä on kysymys poikkeuksesta EU-sääntöihin ja Suomi on johdonmukaisesti terveysperusteella tässä toiminut.

Ed. Hyssälälle sanoisin, että terveysnäkökulma pitäisi nähdä samalla tavalla sekä länsi- että itärajalla. Kun itse tulen Merenkurkusta, niin lähdin 6 litran porukkaan siitä syystä, että tulee muuten liian jyrkät erot alkoholipolitiikan suhteen länsi- ja muiden rajojen kesken, vaikka nyt kysymys on EU:hun nähden kolmansista maista.

Ed. P e r h o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten ed. Vehkaoja jo totesi, niin valiokunnassa keskusteltiin siitä, että parempi vaihtoehto olisi ollut se, että näihin jo Eta-sopimuksen pohjalta poikkeuksena sovittuihin, vanhaan käytäntöön verrattuna varsin anteliaisiin tuontimääriin olisi voitu puuttua ja sitä kautta hoitaa tämä asia eikä näillä aikarajoituksilla, joihin nyt jouduttiin turvautumaan. Ed. M. Pietikäisen kannattama ja vastalauseessaan esittämä ajatus 10 tunnin rajoituksesta on varmaan sekin sellainen, jolle omat kiertotiensä olisi löytynyt.

Tämän asian yhteydessä on vedottu varustamojen taholta työllisyyskysymykseen yhtenä argumenttina sille, että rajoituksiin ei olisi pitänyt ryhtyä. On kuitenkin todettava se, että ilmeisesti tämä saldo on plus miinus nolla, jos ajatellaan sitä, kuinka paljon mantereella sijaitsevat ravitsemusliikkeet, hotellit ja ravitsemusala ja vähittäiskauppa ovat kärsineet siitä, että varsinkin olutta rahdataan siinä määrin kuin tällä hetkellä tapahtuu sekä itärajan takaa että Viron puolelta.

Valitettavasti meidän tuontimme kokonaisuus on keskenään hyvin ristiriitainen. Mutta koska on selkeästi nähtävissä, että tuonti on räjähdysmäisesti kasvanut kolmansista maista, Virosta ja itärajan takaa, kulutuksen kasvu ja varsinkin salakuljetus on niin räjähdysmäisesti kasvanut, että siihen on perusteltua puuttua.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. M. Pietikäinen käytti varsin vahvaa ilmaisuja puhumalla kieltolaista. Aikaan kun kieltolaki säädettiin, niin silloin se käsitykseni mukaan säädettiin alkoholiongelmien välttämiseksi ja estämiseksi. Tässä ei ole ollenkaan alkoholiongelmista kysymys todellisuudessa, ja täytyy sanoa, että harvoin näkee näin valheellista mietintöä kuin tämä on. Tässä ei yhdesäkään paikassa puhuta todellisista intresseistä, jotka ovat fiskaaliset intressit pitkällä tähtäimellä ja työllisyyskysymykset. Meillä, jos viinaa aletaan tuoda muualta maista tuota vauhtia, niin meillä edelleenkin viinakaupoissa on vain myyjät paikalla. Se on fiskaalinen kysymys valtiolle ja myös vähän pienemmässä määrin joka tapauksessa työllisyyskysymys.

Kun puhutaan yleisestä järjestyksestä ja turvallisuudesta ja ihmisten terveyden suojelemisesta, niin se, mikä olisi ollut tähän asiaan vaikuttavaa, olisi ollut se, mitä ministeri Huttu-Juntunen aikanaan lupaili, että ryypääminen ja rellestäminen yleisellä paikalla kielletään. Se olisi ollut tähän asiaan iskevä. Mutta niin kuin sanottu, niin ed. M. Pietikäinen meni edellä mainituista syistä täysin pieleen, mutta pielessä on koko mietintö. Siinä ei ole yhtään mitään tekemistä totuuden kanssa. Siinä puhutaan ainoastaan salasanoilla, mutta jokainen näkee takaa, mikä tässä on tarkoitus.

Ed. C. Andersson merkitään läsnä olevaksi.

Ed. R ä s ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olen ed. M. Pietikäisen kanssa eri mieltä valiokunnan mietinnöstä. Mielestäni se on hyvä juuri sen vuoksi, että siinä huomioidaan kansanterveyden etu kansantalouden edun ohella. Pidän varsin mahdollisena, että osa viinarallin harrastajista on sellaisia alkoholien suurkuluttajia, joiden terveydelle haitallinen alkoholinkäyttö jatkuu nimenomaan halvan alkoholin saatavuuden kannustamana.

Kun tiedämme, että alkoholinkäytön terveyshaitat ovat niin huomattavasti viime aikoina kasvaneet, niin pidän järkevänä ja täysin välttämättömänä, että eri tahoilta näihin puututaan ja erilaisia alkoholipoliittisia rajoitteita otetaan käyttöön. Toivon, että hallitus ottaa jatkotoimenpiteensä tämän hyvän mietinnön vakavasti.

Vielä haluaisin lisätä, että mielestäni itäoluen kahden litran rajoitus on järkevä nimenomaan

sen vuoksi, että alkoholin hinnassa on niin suuri ero länsioluen ja itäoluen välillä. Näitä ei voi tässä suhteessa toisiinsa rinnastaa.

Ed. A l a r a n t a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. M. Pietikäisen puheenvuorosta ja eräistä vastauspuheenvuoroistakin sai sen käsityksen, että EU:n ulkopuolisista maista tuotavan oluen määrän rajoittaminen kahteen litraan olisi jokin uusi esitys ja nyt sosiaali- ja terveysvaliokunnassa keksitty ja ikään kuin tuulesta temmattu. Sen takia haluan oikaista tällaista käsitystä kertomalla, että valiokunnan jäsenille ja varajäsenillekin on jaettu valtiovarainministeriön vero-osaston kirjelmä, josta käy ilmi, että jo viime syyskuussa Suomi esitti EU:ssa eräissä neuvotteluissa palaamista siihen ennen EU-jäsenyyttä olleeseen tilanteeseen, että oluentuonin raja olisi tämä kaksi litraa. Se on myös siellä uudistettu, mutta sitä ei ole siellä käsitelty, näin tästä kirjelmästä voi päätellä, Espanjan puheenjohtajakaudella eikä nyt näytä Italian puheenjohtajakaudenkaan aikana sitä voitavan siellä käsitellä. Kyllä tälle löytyy perusteluja eikä se ole uusi asia, vaan se on ollut Suomen tavoite pitkään. Itse edustan sitä kantaa, että tavoitteena se on varmasti järkevä. Eri asia on, minkälaiseen lopputulokseen näissä EU-jäsenyyden oloissa Suomi voi tässä päästä.

Ed. V ä h ä n ä k k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulle soitti tänään sellainen lappeenrantaisten varustamon edustaja, joka järjestää matkoja Saimaan kanavaa myöten Viipuriin ja takaisin, ja kertoi muun muassa, että he ovat myyneet nyt tulevaisuudelle, pelkästään tämä yksi varustamo, noin 30 000 matkaa, jotka ovat kestoltaan 12–14 tuntia. Hän kysyi minulta, onko eduskunnan piirissä, hallituksessa tai sosiaali- ja terveysvaliokunnassa keskusteltu lain voimaantulosta tai annettavan asetuksen voimaantulusta. En löytänyt vastausta papereista, mutta täällähän on asianomainen ministeri ja valiokunnan puheenjohtaja paikalla.

Onko siinä ajateltu näitä risteilyvarustamoja silmällä pitäen jotakin pitempää aikaa, muutamaa kuukautta, jonka kuluessa ainakin enin osa näistä matkoista, jotka on sovittu tai myyty, voitaisiin tehdä entisillä ehdoilla? Kotkassa on samoin suuri matkustajalaivavarustamo, joka kuljettaa ihmisiä Tallinnaan ja Pietariin ja osin myös Viipuriin. Sieltä en tiedä lukuja, mutta toivon saavani kenties vastauksen tämän varustamon

esittämään kysymyksen. Se ei ole minun tässä esittämäni kysymys.

Ed. Lahtela (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. M. Pietikäinen totesi 10 tunnin rajasta, samoin kuin 20 tunnin rajaa on esitetty itse esityksessä. Minusta on myös sellainen vaihtoehto olemassa, mikä Kaakkois-Suomen tullipiirialueella on jo käytössä, että kerran viikossa voi tuoda tuliaisia itärajan yli, jolloin se mahdollistaisi matkailunäkökulman, jota ed. Vähänäkki äsken peräänkuulutti. Sehän on pelkästään sieltä kautta myös ohjailtavissa, että tuonti ei toteudu useammin, kun viisumiin iskeään leima, jolloin todetaan, että kaveri on käynyt tällä viikolla ja samalla viikolla se ei, vaikka ei olisi mitään tuonut, saa tuoda viinaa uudelleen. Tämä tulee väistämättä vaikuttamaan matkailuun kokonaisuutena, joka ei välttämättä ole yksinomaan viinarallia, jota tässä tuntuu syytettävän ja pelättävän.

Toinen tapa rajoittaa on se, kun ainakin venäläinen vaatii viisumit vielä, että viisumin myöntö-yhteydessä, jos tiedetään, että on ammattimainen jobbaustoiminta kysymyksessä, niin kyllä kai valtioiden välillä voidaan sopia tällaisesta menettelystä, että jobbareille ei annettaisi viisumeita tämän tyyppiseen tarkoitukseen. Se ei ole oikeata liiketoimintaa, johon viisumeita myönnetään.

Ministeri Huttu-Juntunen: Arvoisa puhemies! Kysymys on tietysti meidän itse kun-kin arvoista, pidämmekö matkailua ja risteilyliikennettä tärkeämpänä kuin esimerkiksi ihmisten terveyttä. Valiokunnan puheenjohtaja on viimeisimmäksi käynyt neuvotteluja ilmeisesti varustamojen kanssa. Valtioneuvostolla on ollut selkeänä tavoitteena saattaa laki voimaan mahdollisimman pian. Mielestäni tästä on jo pidempään käyty julkista keskustelua. Tämä on ollut valmis-teilla jo muutaman viikon. Mielestäni varustamoilla on ollut mahdollisuus ottaa myynnissä ja muutoin lähitulevaisuudessa huomioon, että tällainen rajoitus on tulossa.

Ed. Soininvaara (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. M. Pietikäisen ajatus siitä, että meidän kuitenkin pitäisi alkoholivapautta käyttää risteilyliikenteen tukemiseen on minusta huono sen takia, että se on hyvin tehoton tapa tukea laivaliikennettä. Siitä monen sadan miljoonan markan tuesta aika pieni osa kuitenkin menee laivaliikenteeseen. Jos laivaliikennettä

halutaan tukea, niin tuetaan suoraan. Se on paljon halvempaa kuin tukea alkoholin tuonnin kautta.

Voidaan myös kysyä, kuinka pitkälle laivaliikennettä kannattaa tukea. Helsingin ja Tallinnan välillä on nyt 20 yhteyttä päivittäin. Se on enemmän kuin junayhteyksiä Helsingistä Lahteen. Pitäisikö niitäkin sitten tukea? Kuinka taajaa liikennettä tässä nyt yleensäkin tarvitaan?

Minusta tämä on myös fiskaalisesti merkittävä kysymys. Tässä valtio menettää noin miljardi markkaa verotuloja. Jos meidän pitäisi jonnekin kirjata miljardi markkaa menoja, niin kyllä olisi vaikea löytää. Minun on pakko sanoa, että kun sosiaalivaliokunnassa on jouduttu ”repimään” kaiken maailman rahasummia ja ottamaan sairailta ja köyhiltä pois, niin sitten miljardin markan tuhlaaminen tähän on minusta aivan päätöntä.

En pidä kovin suurena haittana sitä, jos torniolaiset voivat käydä Haaparannasta ostamassa ruotsalaista olutta ruotsalaisella hinnalla vaikka koko rekka-autollisen. Se ei ole kai kovin kannattavaa touhua.

Sanottiin myös, ettei viinan takia matkusteta. Jos ei kerran viinan takia matkusteta, niin mitä tämä matkustamiseen sitten vaikuttaa?

Ed. M. Pietikäinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen muun muassa ministeri Huttu-Juntusen ja ed. Räsänen kanssa samaa mieltä siitä, että totta kai terveystaloudelliset syyt osan suomalaisista on varmasti syytä vähentää alkoholin käyttöä. Mielestäni käsittelyssä oleva lakiesitys lähtee kuitenkin siitä, että meidän on syytä rajoittaa alkoholin tuontia ainoastaan silloin, kun alkoholia tuodaan esimerkiksi Virosta tai Venäjältä. Silloin myös ainoastaan, jos turisti matkustaa laivalla, junalla, autolla tai bussilla. Lentomatrustajat voivat kuitenkin tuoda tullitonta alkoholia myös näistä maista. Esitys mielestäni ei ole looginen. Alkoholin haittavaikutukset ovat samanlaiset riippumatta siitä, tuleeko alkoholi länneestä, idästä vai etelästä, varsinkin kun aika usein alkoholituotteet ovat peräisin samasta maasta.

Ed. Soininvaaralle toteaisin, että esitykseni lievemmästä asetustekstistä ei lähde siitä, että haluan suosia laivaliikennettä, vaan nimenomaan siitä, että tämä on turhaa holhousta.

Ed. Hysäliä: Arvoisa herra puhemies! Haluan tuoda terveystaloudellisen jäsenenä muutamia terveyteen liittyviä seikkoja esille.

Tarkoitan alkoholin ja terveyden yhteyttä, koska kyllä kai terveysvaikutusten kuitenkin täytyy sosiaali- ja terveysvaliokunnassa olla ykkösasia. Koska tiedämme hyvin, että alkoholikulttuuri on meillä kuitenkin aivan toisenlainen kuin Keski-Euroopan maissa, tällainen liberalisoinnin aalto tai alkoholin haittojen vähättely ei Suomen tilanteessa palvele tätä asiaa. (Ed. Aittoniemi: Veromarkoista tässä on kysymys!) — Tässä on kyse kansanterveydestä, tämä on minun näemykseni.

Seuraavat faktat, joita esitän, puoltavat käsitystä, että mitä helpommin kaljaa saa ja mitä enemmän sitä on myynissä sivummalla, sitä suuremmat ovat haitat nuorten keskuudessa, koska helppo saatavuus nimenomaan aiheuttaa lisää päihtymystilanteita.

Kaikki tiedämme, että alkoholin liikakäyttö lisää kuolleisuutta, sairastuvuutta ja tapaturmia ja aiheuttaa sosiaalisia ongelmia. Terveysongelmista osa liittyy alkoholin välittömiin vaikutuksiin ja osa pitkäaikaisvaikutuksiin. Näitä on tietysti hyvin monenlaisia, mutta Suomessa erikoisesti alkoholilla on huomattava osuus tapaturmissa, pahoinpitelyissä, itsemurhissa ja muissa väkivaltaisissa kuolemantapauksissa.

Suomen tämänhetkinen tilastoitu alkoholin kulutus on 6,6 litraa ja arvioitu tilastoimaton kulutus on 1,5 litraa sataprosenttista alkoholia asukasta kohden vuodessa. Se on Tanskan jälkeen Pohjoismaiden korkein määrä. Kulutus on seurannut meillä hyvin taloussuhdanteita ja alkoholin hinnanmuutoksia. Tilastoimattoman alkoholin kulutuksen osuuden on arvioitu lisääntyneen viime vuosina juuri tämän vapautumisen seurauksena noin 5 prosenttia.

Tällä hetkellä hieman yli puolet kaikesta tilastoidusta alkoholin kulutuksesta nautitaan olueina. Väkevien osuus on runsas neljännes, mietojen viinien noin kuudennes, ja väkevien viinien osuus on noin kymmenesosa. 70-luvun jälkeen olut ja myös jossakin määrin miedot viinit ovat korvanneet väkeviä juomia. Juomattavat ja kulutuksen jakautuminen on 80- ja 90-luvuilla muuttuneet. Raittius on vähentynyt ja juomisen taajuus on kasvanut.

Kulutus jakautuu hieman tasaisemmin kuin ennen, mutta eniten juova kymmenesosa kuluttaa edelleen puolet kaikesta alkoholista.

Naisten ja miesten juomatapojen väliset erot ovat edelleen suuret, vaikka ne ovat kaventuneet. Naisten raittius on vähentynyt tuntuvasti, ja naisten osuus alkoholin kokonaiskulutuksesta on kasvanut 20 prosentista lähes 24:ään. Kulu-

tusmäärät ja humalakulutus ovat myöskin naisilla selvästi lisääntyneet.

Jos tarkastellaan tätä ikäryhmittäin, on aivan selvää, että nuoret miehet juovat aikaisempaa enemmän. Eniten juovat 30—49-vuotiaat, mutta ero kaksikymppisiin on hyvin pieni. Nuorten alkoholin käytön muutokset ovat samansuuntaisia kuin aikuisväestössä havaitut.

Sekä juomatapatutkimusten että alkoholin myyntitilastojen mukaan alkoholin kulutus on suurinta Helsingin seudulla ja pienintä Vaasan läänissä. Muitten alueitten väliset erot ovat vähäisiä.

Alkoholin suurkuluttajien ja ongelmakäyttäjien määrää on hyvin vaikea arvioida täsmällisesti. Asunnottomia alkoholisteja ja AA-toiminnassa mukana olevia on noin 10 000. Alkoholiin liittyvällä diagnoosilla sairaalassa hoidettuja vuosittain on 15 000. Päihdehuollon asiakkaitakin meillä on 60 000—80 000, eli meillä on erittäin suuret nämä alkoholin haittaongelmat sosiaalipuolella. Meillä on yhteensä noin 400 000 riskikuluttajaa. Jos suurkuluttajiksi luokitellaan vuodessa yli 30 litraa sataprosenttista alkoholia nauttivia, tällaisia suurkuluttajia on 200 000.

Nuorten kohta tässä huolettaa, näiden, jotka ovat juuri potentiaalisia oluenjuojia. Heillä riskikulutus ei noudattele aivan tarkkaan väestöryhmien kulutustasooeroja, vaan riskijuojien suurin osuus löytyy nimenomaan nuorten ryhmistä. Tämän uskotaan johtuvan siitä, että nuorille humaltuminen on tärkeämpää kuin vanhemmille ikäryhmille. Alkoholihaittojen määrä luonnollisesti seuraa alkoholin kulutusta.

Runsaaseen kertajuomiseen liittyvät haitat ovat Suomessa yleisiä. Meillä alkoholimyrkytykseen menehtyy noin 1 500 suomalaista vuosittain. Lisäksi noin 1 000 tapaturmissa ja väkivaltaisissa tilanteissa kuollutta on ollut kuollessaan päihtynyt. Päihtyneen uhreina menehtyy onnettomuuksissa ja väkivallanteoissa muita kuin päihtyneitä vuosittain 50—60 henkilöä. Alkoholisairautta pääsairautena hoidetuille potilaille kertyy vuodessa noin 250 000 hoitopäivää. Yli 8 000 henkilöä on alkoholisairauden vuoksi työkyvyttömyyseläkkeellä. Nämä luvut kyllä kertovat siitä, että näitä haittoja ei suinkaan pidä vähätellä.

Terveysongelmien lisäksi alkoholi aiheuttaa tietysti monenlaisia yhteiskuntajärjestykseen, elinoloihin ja sosiaalisiin suhteisiin liittyviä haittoja. Rikollisuus, josta hyvin monet valiokunnassa kuullut asiantuntijat olivat huolissaan, ja

tietenkin perheongelmat ja toimeentulon vaikeudet ovat keskeisiä asioita.

Tässä on ihan viimeisin Alkoholipolitiikan numero, jossa on uusin tutkimus alkoholin käytöstä. Tämä on tehty 15-vuotiaiden keskuudessa: Päihteiden käyttö ja saatavuus siis 15-vuotiaiden keskuudessa. Täällä yhteenvedossa sanotaan: ”Alkoholi on edelleen suomalaisnuorten valta-päihde. Peruskoulun yhdeksännellä olevista 15-vuotiaista yhdeksän kymmenestä on ainakin kokeillut alkoholia elämänsä aikana ja useampi kuin joka toinen viimeksi kuluneen kuukauden aikana. Humalakokemukset ovat miltei yhtä yleisiä, joten kyse ei ole sievästä maistelusta. Nuorten 30 viime päivän juomiskerroista valtaosa on ollut humalakertoja, ja poikien viime juomiskertojen aikana juodut määrät olivat suurempia kuin tyttöjen.”

Sen lisäksi täällä todetaan, että alkoholin saatavuuden nuoret arvioivat erittäin hyväksi, vaikka 15-vuotiaan ei lain mukaan oleteta ostavan alkoholijuomia eikä juovan niitä keskiolutbaareissa tai anniskeluravintoloissa. Juoman saatavuuden nuoret arvioivat sitä paremmaksi, mitä laajempi sen jakeluverkosto on ja mitä matalampi sen ostoikäraja on. Oluen saatavuus oli paras ja väkevien juomien huonoin. Tämä tutkimustulos kyllä tukee sitä käsitystä, mikä valiokunnassa oli asiantuntijoilla, että oluet joutuvat osittain myöskin myyntimarkkinoille nuorille.

Eri päihteiden saatavuus vaikuttaa siis nuorten mahdollisuuksiin kokeilla ja käyttää niitä. Mikäli saatavuudessa tapahtuu olennaisia muutoksia, on otettavissa muutoksia myös käytön määrässä. Tutkimus päättyy siihen, että ehkäisevän työn tulisi sen vuoksi kohdistua torjumaan eri päihteiden saatavuuden paranemista, joten on erittäin vakavasti suhtauduttava esitykseen alkoholin tuonnin ja saatavuuden rajoittamisesta. Toivon, että Suomi menestyy siinä neuvotteluissa EU:n kanssa.

Ed. H e l l b e r g (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Alkoholipoliittinen keskustelu on Suomessa aina hyvin mielenkiintoista. Puhutaan liberalisoinnin aallosta jne. Toisaalta on nyt runsaan vuoden ajan saatu tuoda hieman enemmän alkoholia kolmansista maista EU:n ulkopuolelta. On aika mielenkiintoista, että keskustelu alkoholin tuonnin rajoittamisesta EU:n ulkopuolisista maista käydään nyt, kun runsaan puolen vuoden kuluttua pitäisi nykyisin voimassa olevan sopimuksen mukaan EU:sta saada tuoda 110 litraa olutta, 20 litraa viiniä, 10 litraa väke-

vää viiniä ja 10 litraa vahvoja alkoholijuomia. Me tulemme olemaan aikamoisessa pulassa aikaan. Jos me nyt saamme vuodella siirrettyä tragediata, että näin paljon alkoholia EU-alueelta saataisiin tuotua, mitä sen jälkeen? Kuinka me aiomme hoitaa alkoholiasiaa Suomessa? Edelleen hurskastelemalla? Ilmeisesti!

Se on se, miten suomalaista alkoholipolitiikkaa on yleensä hoidettu, ja se on meidän suuri ongelmamme. Ei se, että meillä on nuorisolla suuria alkoholiongelmia ja monella muulla tällä hetkellä Suomessa, varmaan johdu ollenkaan siitä, että itäblokin maista nyt on saatu tuoda näin paljon alkoholia. Se on täysin muista asioista kiinni.

Tässäkin mielestäni on kysymys ainoastaan puhtaasti fiskaalisista asioista. Minä toivoisin, että pikkuliljaa hurskastelut alkoholiasioissa Suomessakin lopetettaisiin, jotta päästäisiin ehkä jonkinlaisiin myös parempiin terveydellisiin ja järkevämpiin tuloksiin alkoholiasioissa yleensä.

Ed. P i h a : Arvoisa puhemies! Ensin ed. Hysälälle käyttäisin vastauspuheenvuoron. Ed. Hyssälä kertoi meille monin sanakääntein ja usein tutkimuksin sen, minkä maallikkokin tietää: Suomi on juomisen kärjessä. Miksi? Eikö holhoava ja rajoittava alkoholipolitiikka olekaan tehonnut, sillä ei tämä kai aivan viime kuukausien asia ole? Ed. Hyssälä siis keskittyikin oireisiin mutta unohti sairauden, miksi suomalainen juo. Siihen ei holhoava alkoholipolitiikka rajoituksineen vastaa mutta ei vastannut ed. Hyssäläkään.

Arvoisa puhemies! Suomalainen alkoholipoliittinen ajattelu on kieltolaista, vuodesta 1932, lähtien lähtenyt siitä periaatteesta, että osana sosiaali- ja terveystaloutta yhteiskunta tietää parhaiten, mikä meille sopii ja on terveellistä. Tämän ajan henkeen, siis vuoden 1932 henkeen, varmaan sopii hyvin hallituksen esitys, jota tänään käsittelemme, sekä sen perustelu, jossa ehdotetaan alkoholilakia muutettavaksi yleisen järjestyksen ja turvallisuuden sekä ihmisten terveyden suojelemiseksi. Tämän päivän henkeen ei valiokunnan mietintö kuitenkaan sovi.

Suomessa on alkoholipolitiikassa niin pitkään keskitytty ihmisten suojelemiseen omilta paheiltaan ja itseltään sekä Alkon monopolin pönkittämiseen, että suomalainen ei tänä päivänä pysty suhtautumaan alkoholiin normaalisti. Alkoholikulttuurista ei kukaan edes puhu, sillä miten sellainen kulttuuri voisi kehittyä, kun joku aina

tietää paremmin, mitä saa nauttia ja kuinka paljon?

EU-jäsenyys muutti asiaa myös alkoholipoliitiikan osalta. Tuontia helpotettiin mietojen osalta, mainonnan kieltoverhoa raotettiin, ja suomalainen jäi odottamaan, milloin voisi aivan normaalisti ostaa viinipullonsa kulmakaupasta samalla, kun ostaa ruokansa. Helsinkiläinen voi nyt jopa käydä Suomenlinnassa piknikillä viinin ja patongin merkeissä, mutta olihan tämä jo liian hyvää ollakseen totta.

Selväähän se on, että eduskunta ja holhoava yhteiskuntamme ei voi antaa meidän ihmisten itse tehdä valintojamme ja kuunnellen Alkon asiantuntevaa monopoli-isännän ääntä jälleen ollaan muuttamassa alkoholipoliitiikan perussääntöjä. Alkoholipoliitikka muistuttaakin jo hupaisuudessaan pingpong-peliä. Alkoholijuomien saannin helpottuminen ja tuonnin lisääntyminen ei suurimpaan osaan suomalaisia vaikuta suuntaan eikä toiseen. Se toinen osa taas, jolla on todellinen alkoholiongelma, saa joka tapauksessa alkoholin käsiinsä, oli Alko sitten missä missä tahansa ja auki milloin tahansa.

Alkoholipoliitikkaa ei voida tehdä, kuten ei muutakaan politiikkaa, vain muutaman ongelmayksilön ehdoilla, eikä yhteiskunnan tehtävä ole kertoa meille, mikä on meidän terveytemme kannalta oikeaa käyttäytymistä. Kuvitteleeko valiokunta todella, että äänestämällä siitä, saako ulkomailta tuoda 2 vai 6 litraa olutta, me todella vaikutamme siihen, että terveydelliset seikat on otettu huomioon? Eikö ole varsin todennäköistä, että jos haluaa juoda sen 6 litraa, hankkii loput litrat sitten muualta? Mutta tosiasia on se, että tällä holhoamispolitiikalla amputoimme ihmisten ajattelukyvyyn koko alkoholiasian osalta.

Alkoholikulttuuri ei voi kehittyä tällaisen keskustelun ja lainsäädännön keskellä. Kukaan ei mieti sitä, miksi suomalaisilla on alkoholiongelmia, miksi suomalainen juo humalahakuisesti tai miksi nuori juo itsensä perjantai-iltainen tajuttomaksi tai miksi kaljaa kannattaa tuoda selkävääränä rajan takaa. Helpompi tiehän on kieltää koko aine., tehdä saanti hankalaksi ja holhota ja suojella ihmisiä itseltään. Se ei vain ole onnistunut. Jos suomalainen alkoholipoliitikka rajoituksineen olisi onnistunut, eihän meillä olisi alkoholiongelmaa. Jos kieltolakimentaliteetti olisi oikea asenne, ei meidän tarvitsisi enää asiasta keskustella vaan voisimme todeta päätöstemme olleen johdonmukaisia ja hoitaneen ongelman. Näin ei ole käynyt.

Onko siis seuraava askel pistää kieltolaki jäl-

leen pystyyn? Lisää rajoituksia kuitenkin peliin. Jos lähdemme suomalaisia suojelemaan nautintoineilta, on alkoholi siinä vain pieni osa. Puolet suomalaisista kuolee sepelvaltimotauteihin. Miksi ei kukaan ehdota rajoituksia voin ja sokeerin saantiin? Siksi, että tiedämme, että se on nautrettavaa. Olkoon niiden käyttö ihmisen oma valinta, yhteiskunta keskittyyköön kyseisten nautintoaineiden vaaroista valistamiseen. Sama tie olkoon alkoholipoliitikassakin!

Avoimeen kansalaisyhteiskuntaan kuuluu ihmisten omien valintojen kunnioittaminen. Ed. Virtaselle, joka viime keskustelussa syytti populismista erityisesti nuorten osalta, alkoholipoliitiikan liberaaleista ajatuksista, huomauttaisin nuorten osalta sen, että he eivät ole täysi-ikäisiä aikuisia eivätkä saa muutenkaan tehdä sellaisia valintoja, joita aikuiset suomalaiset voivat tehdä.

En halua sulkea silmiäni alkoholin sosiaalisilta ja terveydellisiltä haitoilta. Alkoholi ei liiallisesti nautittuna ole terveellistä. Alkoholin liiallisesta nauttimisesta ja alkoholia nauttineen vastuuttomasta käyttäytymisestä saa usein myös muu yhteiskunta kärsiä. Yhteiskunta ei voi kuitenkaan sulkea silmiään siltä, että rajoittaminen ja monopolin ylläpitäminen eivät ole kestävä tie alkoholipoliitikassa. Vapautuminen on joka tapauksessa edessä, ja haitoista maksamme koko ajan kovaa hintaa. Siksi yhteiskunnan on valistettava kansalaisia vastuullisempaan käyttäytymiseen. Ei se tapahdu yhdessä yössä, mutta tällä edestakaisin-politiikalla se ei tapahdu koskaan.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys ja valiokunnan mietintö puhuvat omaa kieltään. Pidän työllisyysvaikutuksiltaan esitystä täysin yhden- ja toiseen. Mitä tulee suomalaisten markkojen pysyttämiseen Suomessa, esityksen mukaanhan nyt täytyy vain vierailla ulkomaille kauemmin eli lisää markkoja valuu ulkomaille. Esitys on huonosti tähän päivään sopiva, perusteluiltaan ontuva ja tavallisen suomalaisen ihmisen valintoja halveksuva. En pidä esitystä hyvänä, mutta mietintö tullessaan lähes yksimielisenä saliin ennakoii vastaehdotuksen tekijöille pään lyömistä seinään, joten säästän tällä kertaa pääni ja vain purnaen.

Hupaisa yksityiskohta on kuitenkin se, että lakihan on tarkoitettu tulevaksi voimaan mahdollisimman pian. Lienee sitten vappu. Kuinka sopivaa!

Ed. H y s s ä l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En usko, että se viiteryhmä, johon ed. Piha itsensä lukee, varmastikaan on se,

joka Suomessa alkoholiongelmista kärsii. Varmastikin se viiteryhmä osaa viininsä korttelikau-pasta ostaa. Mutta kun kuulee sosiaali- ja terveystoimen työntekijöiden mielipiteitä, enemmistö asiakkaista lukeutuu ihan toiseen sortimenttiin. Yhteiskunnallinen kehitys uhkaa luoda nyt yhä suuremman syrjäytyneiden joukon, jossa alkoholiongelmien ovat hyvin mittavia. Tämä joukko on entistä vaikeampaa asiakaskantaa eri palvelupisteissä.

En katso, että Suomen tulisi vielä seurata kuitenkin kortteliviinikauppa- ja juppikulttuurilinjaa tässä asiassa. Uskon, että se linja, jota Suomi on alkoholipolitiikassa noudattanut, on ollut hyvä tähän saakka. Siitä huolimatta tulokset eivät ole kovin rohkaisevia, jos ajatellaan kansanterveyttä. Mitä olisi pitänyt terveystuella tehdä toisin? Parantaa valistusta. Laman aikana on myös supistettu päihdeongelmaisten hoitopaikkoja paljon ja heille tarjolla olevia palveluita. Onko tässä sitten ollut yksi pullonkaula? Mene ja tiedä.

Ed. Alaranta (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pihan puhe oli räväkkä, niin kuin nuorelle edustajalle tietysti sallitaankin, mutta samalla se osoitti, että ed. Piha ei ole perehtynyt käsiteltävään asiaan. Vaikka hän on hallituspuolueen edustaja, hän ei ole ehtinyt muilta kiireiltään tutustua hallituksen esityksen hyvin tarkkoihin perusteluihin, joissa olisi ollut monia vastauksia niihinkin asioihin, jotka ed. Piha puheessaan kyseenalaisti.

Haluan myös korostaa, että mielestäni sosiaali- ja terveysvaliokunta on todella perehtynyt asiaan. Asiasta on ollut paljon erilaista aineistoa saatavana. Esimerkiksi työllisyysvaikutuksista hotelli- ja ravintolaneuvoston kirjelmä on ehkä tullut kaikillekin kansanedustajille. On olemassa paljon asiallisia perusteita, myös Kansanterveyslaitoksen aivan tuoreet tutkimukset nuorison alkoholin ja muiden huumausaineiden käytöstä.

Ed. Piha kyseli, miksi ihmiset juovat. Siihen on varmasti monia vastauksia. Tarjoan tässä yhtä vanhaa, klassista vastausta: Ihmiset etsivät pullosta sitä, mitä he etsivät elämästä.

Ed. Soininvaara (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toisin kuin kaksi edellistä vastauspuheenvuoron käyttäjää minä olen periaatteessa ollut alkoholipolitiikan liberalisoinnin kannalla. Katson, että se on ainoa kestävä strategia yrittää alkoholikysymykseen sopeutua.

Sen sijaan ed. Pihan koko puheenvuoron kanssa olen kuitenkin täysin eri mieltä sen vuoksi, että tällä kysymyksellä ei ole mitään tekemistä liberaalin tai sivistyneen alkoholipolitiikan kanssa. Tämähän on puhdasta veroarbitraasia. En ymmärrä, mitä järkeä on ylläpitää sellaisia pelisääntöjä, jotka saavat aikaan, että suomalaista olutta kuljetetaan ensin rahtilaivalla Viroon ja sitten suomalaiset matkustajat kantosiipialuksilla menevät hakemaan sen sieltä takaisin. Tähän käytetään paljon polttoainetta ja paljon kaikkea muuta sellaista.

Tämän seurauksena myös vapaan alkoholin kaikki haittavaikutukset korostuvat hyvin voimakkaasti. Toivotan ed. Pihan joskus aamulla tervetulleeksi nelosen ratikkaan katsomaan, kun loppukuljetus laivalta siirtyy eteenpäin. Jossakin vaiheessa pitäisi harkita sitä, että ratikoihin laitettaisiin tavaravaunu olutta ja muutamaa asiakasta varten.

Kaiken kaikkiaan käytäntö on aivan järjetön. Kysynkin ed. Pihalta: Pitäisikö myös tuloveron maksamisesta tehdä vapaaehtoista, kuten hänen mukaansa alkoholiveron maksamisen pitää olla vapaaehtoista?

Ed. Piha (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hyssälälle ensin: Hän sanoi, että enemmistö ei osaa käyttää alkoholia oikein. Juuri siitähän tässä on kysymys. Juuri siksi tulisikin rajoitusten sijaan pohtia, miksi enemmistö suomalaisista ei osaa käyttää alkoholia oikein. Taas keskityttiin oireisiin ja jätettiin sairaus hoitamatta.

Ed. Alarannalle perehtymisestä: Ainahan kaikkiin lakiesityksiin löytyvät asialliset perusteet. Kysehän on näkökannasta, millä tavalla yhteiskuntaa haluaa katsoa, mitä perusteluja haluaa itse käyttää. Minä en halua käyttää alkoholipolitiikassa niitä perusteluja, joita hallitus ja valiokunta on omassa esityksessään esittänyt. Kyse ei ole perehtymisestä vaan näkökannasta.

Ed. Soininvaaralle: Asialla on tekemistä yleisesti alkoholipolitiikan kanssa silloin, kun perusteina esitetään terveydellisiä syitä ja yleisiä alkoholipolitiikan rajoittavia syitä.

Ed. Jansson: Herr talman, arvoisa puhemies! Suomenmaassa vallitsee nykyään, kun on oltu EU:ssa runsaan vuoden, sellainen ilmapiiri, että jos alkoholi keksittäisiin tänään, se kielletäisiin heti. Sen vuoksi annan tunnustusta ed. Pihalle, joka osoitti erinomaista rohkeutta tällaisessa

ilmapiirissä, kun hän uskalsi kuitenkin puhua sellaista kuin hän puhui.

Nyt on niin, että vaikka luokkayhteiskunnasta luovuttiin jo 90 vuotta sitten, tämä laki on vähän arveluttava siitä näkövinkkelistä, että se on luokkayhteiskuntaa muistuttava laki. Tarkoitetaan tällä sitä, että minusta on aika uskomatonta, että siihen, joka matkustaa lentokoneella, näistä mahdollisesti noin puolet itse maksaa lippunsa, ei kohdistu rajoituksia ollenkaan, mutta kun tavallinen suomalainen haluaa matkustaa ja itse maksaa lippunsa alennettuun hintaan toivottavasti, niin silloin on rajoitusten aika. Häntä ei päästetä matkustamaan ilman rajoituksia. Valitaan syvästi tätä asiaa, mutta tällainen ilmeisesti ilmapiiri nykyään on.

Nyt tarkastelen tätä esitystä EU:n oikeuden näkövinkkelistä. Ehkä enemmän muodon vuoksi näin, koska ihan hämmästykseni olen havainnut, ettei valiokunta ollenkaan tarkastanut esitystä EU:n oikeuden valossa. Minä olen sitä mieltä, että ehdotettu lainmuutos on ilmeisesti EU:n oikeuden ja Suomen EU-liittymissopimuksen vastainen, ja olisi ollut todella asiallista, jos valiokunta olisi ainakin jotain tästä lausunut. Toisaalta tähän saadaan vastaus. Ilmeisesti, on niin, että EU:n komission DG 21 komissio tutkii paraikaa lakiesityksen EU-mukaisuutta.

Tämä on sikäli aiheellista minusta, että eduskunta on jo kertaalleen ottanut kantaa alkoholijuomien yksityistämisen aikarajoitusten suhteesta yhteisöoikeuteen muuttaessaan hallituksen esitystä uudeksi alkoholilain 10 §:ksi. Tuolloin eduskunnan valtiovarainvaliokunta totesi, että matkustajien maahantuontioikeuksista sekä Euroopan unionin sisällä että kolmansista maista tapahtuvana määrätään yhteisöoikeudessa. Se oli ihan selvä kanta. Eduskunta katsoi tuolloin aivan oikein, että koska yhteisöoikeudessa ei sallita kansallisia aikarajoituksia yksityistämisen eikä Suomi myöskään ollut pyytänyt poikkeusta näiden osalta, Suomella ei EU-jäsenenä ollut oikeutta ylläpitää ns. 20 tunnin sääntöä alkoholijuomien matkustajatuonnissa. Näin runsas vuosi sitten. Ilmeisesti valiokunta on unohtanut täysin, mistä oli kyse. Valitan.

Nimittäin tällainen tuontikielto, jos siihen ollenkaan mennään, kuuluu kauppapoliittisena asiana yhteisön yksinomaiseen toimivaltaan. Yhteisön yleisten tuontisääntöjen lähtökohtana on vapaa tuonti kolmansista maista tullittomuusasetuksen nojalla hyväksytyjä poikkeuksia lukuun ottamatta. Sallittuja poikkeuksia ei ole alkoholijuomien tuonnille.

Elikkä poikkeuksia kuitenkin on, ja ilmeisesti tietoisena tästä hallitus on perustellut alkoholijuomien tuontikieltoa tullittomuusasetuksen johdantolauseella, joka sisällöltään muuten vastaa Euroopan yhteisöjen perustamissopimuksen 36 artiklaa. Tullittomuusasetuksen johdantolauseen mukaan asetus ei estä soveltamasta sellaisia tuontia koskevia kieltoja tai rajoituksia, jotka ovat perusteltuja muun muassa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden kannalta sekä ihmisten terveyden suojelemiseksi. Elikkä juuri kuten ehdotettu pykälä myös on kirjoitettu.

Mutta tuontia rajoittaviin kansallisiin lainsäädäntötoimenpiteisiin tullittomuusasetuksen ja perustamissopimuksen mainitun artiklan nojalla voidaan ainoastaan ryhtyä, jos kaikki seuraavat edellytykset ovat olemassa. Niitä on neljä:

- 1) Tuontitavara muodostaa todellisen vaaran.
- 2) Toimenpide on sopiva ja oleellinen vaaran poistamiseksi.
- 3) Toimenpide on luonteeltaan ei-taloudellinen.
- 4) Toimenpide on vähiten rajoittava keino torjua vaaraa.

Tämän lisäksi suhteellisuusperiaatetta on myös sovellettava harkittaessa tuontirajoitusten laillisuutta yllä mainittujen edellytysten ohella. On vain niin, että jolleivät kaikki mainitut edellytykset ole käsillä, alkoholijuomien tuontia ei ole oikeutta kansallisesti rajoittaa. Ehkä ei sen enempää tästä. Siis olen todella hämmästyneet siitä, ettei valiokunta ollenkaan huomannut, että Suomi on EU-jäsenmaa ja yhteisöoikeus velvoittaa myös lainsäätäjää Suomessa.

Arvoisa puhemies! Lopuksi aikaraja alkoholijuomien yksityistämisen esitetään pantavaksi voimaan Suomessa mutta ei ulkomailla asuville. Seuraava esimerkki on hyvin todennäköinen: Suomen kansalainen asuu Tukholmassa, hänen veljensä asuu Helsingissä. Tukholmalaisveli matkustaa Tukholmasta Helsinkiin, sitten molemmat lähtevät Tallinnaan, tulevat sieltä milloin tulevatkaan, 5 tunnin päästä, takaisin. Suomen kansalainen, joka asuu Tukholmassa, tuo mitä haluaa ja hänen velipoikansa, suomen kansalainen, joka asuu Helsingissä, on näitten rajoitusten objekti. Merkkillinen järjestelmä. Nyt, kun perusoikeudetkin on vastikään uudistettu, onko todella mahdollista tai valiokunnan tarkoitus, että näin voitaisiin tehdä. Ihmettelen.

Sen lisäksi minusta tällainen asumiskriteeri on sellainen mielivaltainen syrjäyttämistoimenpide, joka tuontikieltojen ja tuontirajoitusten yhteydessä nimenomaan on kielletty Rooman sopimuksessa ja EU:n tullittomuusasetuksen sovelta-

misessa. Kun kaikkia kansalaisia pitäisi kohdella samalla tavalla, niin tästä ilmeisesti voi seurata, että heitä kohdellaan ratkaisevasti eri tavalla. Se on aika ankara tosiasia.

Enemmän teknisesti tai kuljetusoikeudellisesti voidaan todeta, että voi käydä niin, että kohdellaan eri matkustusmuotoja eri tavoilla. Sanoin jo, että lentoliikennettä ja merikuljetuksia käytäviä kohdellaan eri tavoin. Se on myös minusta aika outo ilmiö.

Eli kaksi havaintoa. Kaiken kaikkiaan olen sitä mieltä, ettei tätä lakia pitäisi säätää, mutta kun se kuitenkin säädetään, on minusta välttämätöntä, että asetus notifioidaan EU-komission kanssa, koska, kuten olen kertonut, asetus mitä ilmeisimmin on EU-oikeuden vastainen. Se on tällainen muodollinen seikka.

Materialistisempi seikka on se, mistä ed. Vähänäkki jo kertoi. Miten nyt käy niille matkustajille, jotka jo ovat ostaneet lippunsa kesää ajatellen? Millaiset riitajutut tulevat missäkin oikeuksissa ja miten ne selvitetään. Onko se force majeure, vai mikä, se on aika monimutkaista. Siksi olen myös ed. M. Pietikäisen vastalauseessa olevan ehdotuksen kannalla. Kun lakia säädetään ja asetus julkaistaan, tällainen aikaraja saisi olla korkeintaan 10 tuntia.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Jos ed. Vähänäkin esittämä esimerkki pitää paikkansa, se varmasti on ongelmallinen. Se juuri osoittaa, että ihmiset eivät lähdä matkalle muun kuin viinan takia. Jos ne itärajan laivamatkat muodostuvat tämän lainsäädännön vuoksi ongelmallisiksi, merkitsee se juuri sitä, että ihmiset ovat lähtemässä sinne vain viinan eikä minkään muun takia.

Mitä tulee ed. Janssonin puheenvuoroon, niin vähän silakat ja soosit menivät sekaisin. Hän yritti etsiä tähän asiaan vertailukohtia muualta kuin itärajalta. Ainahan niitä löytyy, jos haluaa näin tehdä, mutta tämä laki on minusta yksinkertaisen selvä. Se on täsmäase, millä tuhotaan itärajalta viinaralli, jossa käydään muutamiakin kertoja päivässä tuomassa Suomeen halpaa viinaa. Ei siinä rallissa lentokoneita nähdä, se on etupäässä henkilöauto, millä pyyhkäistään edestakaisin ja haitataan muuta liikennettä. Toisaalta saadaan kuriin myös punaiset torit, jotka eivät missään tapauksessa taannoisina vuosina kuuluneet suomalaiseen kulttuuriin eikä niitä Suomesa tarvita.

Kysymys on fiskaalisista eduista eikä mistään muusta. Suomalaisen yhteiskunnan täytyy huo-

lehtia asioista. Tämä on aivan oikein, ainoa, että tämä mietintö ei puhu tosiasiasta, niin kuin olen aikaisemmin sanonut. Mutta mitä väliä sillä on, kunhan laki ja asetus saadaan sellaisiksi, että ne täsmäaseella tuhoavat viinarallin ja toisaalta punaiset torit, niin asia on ihan kunnossa.

Ed. Alaranta (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! En halua epäillä ed. Janssonin motiiveja hänen mielipiteilleen, vaikka se onkin yleistä meille poliitikoille. Kyllä ed. Janssonin puheenvuoroa kuunnellessa tuli mieleen ajatusyhdistelmä, että ed. Janssonilla oli kyllä ed. Janssonin kädet, mutta Varustamoyhdistyksen ääni.

Kun te, arvoisa ed. Jansson, pohditte EU-jäsenyyden vaikutusta, niin totesitte, että valio-kunta ei olisi ollenkaan asiaan huomiota kiinnittänyt. Sehän ei pidä paikkaansa. Jos teillä on valiokunnan mietintö edessänne, niin sivulla 2 on otsikko "Nykytilan arviointi", joka jatkuu sivulle 3, ja siinä arvioidaan juuri EU-jäsenyyden vaikutuksia.

Mainitsemanne tullittomuusasetuksen johdantolauselma sisältää muitakin perusteluja ottaa tällaisia asioita esille kuin mihin te viittasitte. Siellä on muun muassa sanonta "julkinen moraal". Sillä perusteella Suomi voi ottaa tällaisia rajoittavia sääntöjä esille, joita ponsiesityksessä on ehdotettu. Aivan kuin ed. Aittoniemi totesi, niin idästä tai etelästä tapahtuva tuonti Suomeen on sellainen ongelma, joka antaa perusteita ottaa rajoituksia esille. Olosuhteet siellä ovat aivan toisenlaiset kuin EU:n muilla ulkorajoilla.

Tietysti nämä ovat, niin kuin ed. Piha minua aikaisemmin oikaisi, katsomuskysymyksiä, ja niihin on olemassa perustelut sen mukaan kuin halutaan. Itse raittiusaatteen kannattajana totean, että kun katselee alkoholimääriä, mitä esimerkiksi tuodaan, niin voisi maalaiskielellä sanoa, että kyllä se hirvittää, että ämpärikaupalla voi tuoda Suomeen vapaasti alkoholipitoisia juomia.

Ed. Lahtela (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Jansson totesi tästä erilaisesta kohtelusta, ja kieltämättä tässä kyllä myös sellainen näkökulma pitää ottaa esille kuin tasa-arvo lentoliikenteen osalta. Kun miettii, ketkä lentoliikenteessä yleensä liikennöivät. He ovat liike-miehiä, mahdollisesti jotain työmatkaliikennettä, mutta eivät missään tapauksessa köyhiä ihmisiä. Siinä mielessä kyllä tässä eriarvoisuus sillä puolella on, ja minusta pitäisi tehdä niinpäin, että

kaikki liikennemuodot olisivat samanarvoisessa asemassa. Jos tehdään rajoituksia johonkin, se koskee kaikkia myös lentoliikennettä samalla tavalla kuin laiva- tai maaliikennettä. Silloin se olisi vasta tasa-arvoinen laki.

Ed. J a n s s o n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! EU-oikeus säätää, että tuonti on sallittu yksityiskulutukseen ja silloin se on laillista. Olen ainoastaan puhunut laillisesta tuonnista ja laillisista tuomisista enkä salakuljetuksesta. Se on ihan selvä asia. Eli tämä itärajan ralli, niin sanoaksemme, ei yleensä tapahdu yksityiskulutusta varten ja on sen takia käsiteltävä tietyltä pohjalta.

Mitä tulee EU-oikeuteen muutoin, niin vastikään eduskunta myös antoi suostumuksensa Eurooppa-sopimukselle Viron kanssa. Nyt se, mitä on tekeillä, lyö voimakkaasti Viroa, matkailua Viroon tai Virosta Suomeen. Kun myös sainoin, että tietämykseni mukaan tämän lain EU-oikeudenmukaisuutta tarkkaillaan EU:n komissiossa paraikaa, niin kyllä näen erittäin todennäköisenä, että Viron tasavaltakin vie tämän asian Euroopan tuomioistuimeen.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Kun 140 vuotta sitten rajoitettiin alkoholin polttamista, ei sitä tehty terveydenhoidollisista syistä, vaan fiskaalisista syistä. Silloin hallitsija ja hallitsijahuone, Venäjän keisarikunta ja Suomen suurruhtinaskunta, tarvitsivat niitä markkoja, joita ne saivat verottamalla ja myymällä yksinoikeudella alkoholia.

Meidän poliittiseen kulttuuriimme kuuluu myös tämä kieltolakivaihe, joka oli myös varsin epäonnistunut, ja poliittiseen kulttuuriin kuuluu aina hyvin suomalaisella tavalla keskustelu alkoholista samoin sen käyttöä koskevista rajoituksista ja niiden määräämisestä.

Alkoholin myynti on toisaalta ollut valtiolle liiketoimi, jonka varaan valtion taloutta on rakennettu. Parhaimmillaan 8 miljardia vuodessa on tullut valtion kassaan. Paradoksaalista tietysti on se, että alkoholin käyttöön liittyvät täälläkin mainitut monet sosiaaliset ja kansanterveydelliset ongelmat ovat tulleet ja tulevat maksamaan valtiolle, yhteiskunnalle, paljon enemmän kuin saadaan hyötyä myynnistä.

Nyt pyritään jälleen rajaamaan ja fiskaalisista syistä. Sehän tässä on käynyt varsin selväksi. Tässä vaiheessa näkisin asiaksi, johon täysistunto kolmannessa käsittelyssä päättäessään asiasta vielä voisi vaikuttaa enemmistöllään, sen, että

todellakin aikaraja, joka nyt on 20 tuntia, alennettaisiin 10 tuntiin. Syyt ja perustelut tähän ovat myös fiskaaliset, niin kuin on koko tämä lakiesitys. Eihän tätä millään muulla voi perustella kuin fiskaaliteetilla.

Edelleenkin täällä puhuttiin lentoliikenteestä ja mielestäni varsin osuvasti myös sen tasa-arvoistamisesta. Mikä voi olla sen hullumpaa, kuin että Suomesta lomamatkalle ulkomaille lentävät kansalaiset löytävät koneesta valmiiksi pakattuna olutta ja muuta alkoholia ja sitten se kassi kädessään käyvät ehkä viiden kuuden tunnin lentomatkan päässä ja palaavat jälleen Koto-Suomeen eli kuljettavat olutta, viiniä, muuta alkoholia ympäri maailman. Se maksaa ympäristölle, ja se on täysin turhaa ja mahdotonta. Tämän tyyppisiä, sanoisiko, järjestömyyksiä liittyä meidän suhteeseemme alkoholiin, meidän suomalaisten yleiseen ongelmaan eli kulttuuriongelmaan. Se, mikä taas on kulttuuriongelman takana, vaatisi kyllä pitemmän keskustelun.

Mutta toteaisin, että tämän ponsilausuman tekeminen lain kolmatta käsittelyä varten on varsin tarpeen tämän aikamäärän suhteen.

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa puhemies! Aluksi haluan lausua kiitokset sosiaaliministerille ja myös sosiaali- ja terveysministeriölle siitä, että tämä lakiesitys on nyt eduskunnassa käsiteltävänä, ennen kaikkea siksi, että se on myös edellisen eduskunnan alkoholilain hyväksymisen yhteydessä hyväksymän ponnin mukainen ja myös kansanterveydellisesti perusteltu, vaikkakin luonnollisesti siihen liittyy myös fiskaalisia näkökulmia, jotka ovat tulleet täällä esille.

Lain perusteluina on kuitenkin lähtökohdaltaan yleisen järjestyksen ja turvallisuuden sekä ihmisten terveyden suojeleminen. Varmasti siihen liittyy myös julkiseen moraaliin liittyviä kysymyksiä, jotka ennen kaikkea ovat tulleet esiin pimeiden torien alaikäisille myyntinä ja muina vastavina hämärinä ilmiöinä.

Hyväksyessään voimassa olevan alkoholilain eduskunta hyväksyi myös ponnin, jonka mukaan "hallituksen tulee seurata alkoholin kulutuksen kehitystä ja ryhtyä tarvittaviin toimiin kulutuksen alentamiseksi Maailman terveysjärjestön suosituksen mukaiseksi". Mikä tuo suositus sitten on, siitä ei ole puhuttu sanaakaan tässä salissa. Suosituksen mukaan maiden tulisi vähentää alkoholin kokonaiskulutusta 25 prosentilla vuoden 1980 tasosta vuoteen 2000 mennessä. Tämän ovat myös kaikki Euroopan maat hyväksyneet, ja ehkä on yllätys, että monet Eu-

roopan maista ovat pystyneet tämän myös toteuttamaan.

Mitä tapahtuu Suomessa? Vuonna 1980 kulutus oli 100-prosenttiseksi alkoholiksi muutettuna 6,31 litraa, eli tuon suosituksen ja eduskunnan hyväksymän tavoitteen mukaan sen pitäisi olla vuonna 2000 enää 4,7 litraa. Kulutus on kuitenkin käytännössä kasvanut jälleen taloudellisen toiminnan piristyessä, ehkei tilastollisesti, mutta kun otamme huomioon mustan pörssin kaupan ja muun varsinaisen tilastoinnin ulkopuolelta käytetyn alkoholin, kysymyksessä on todella merkittävä alkoholin kokonaiskulutuksen lisäys, kun Maailman terveysjärjestön ja myös eduskunnan hyväksymä tahto ja tavoite on täysin toisenlainen.

Tällä on myös viitattu useissa puheenvuoroissa ansiokkaasti alkoholihaittojen kustannuksiin. Mitä nuo kustannukset mahtaisivat olla? Vuonna 1993 valmistui Jukka Salomaan tutkimus, jonka mukaan vuonna 1990 sen ajan hintatasossa välittömät alkoholin haittakustannukset olivat 3,3 miljardia markkaa. Sen lisäksi välilliset arviolta noin 14 miljardia markkaa. Haarukka välillisten haittojen summasta liikkuu siten, että minimissään ne ovat tutkijan arvion mukaan 13 miljardia markkaa ja enimmillään voivat olla jopa 22 miljardia markkaa. Tuolloin valtion tulot alkoholista olivat 11 miljardin markan luokkaa, mutta kuten tiedämme, nehan ovat siitä selkeästi alentuneet.

Voidaan sanoa, että valtio toimii tietynlaisessa näennäisessä ristiriitatilanteessa, kun alkoholin kulutusta pitäisi vähentää, mutta samanaikaisesti tulot eivät saisi vähentyä. Todellisuudessa kansantaloudellisesti ei näin kuitenkaan ole, sillä kaikki tunnustavat sen tosiasian, että terve työkykyinen kansalainen on kaikkein paras tae myös tuottavuudelle yhteiskunnassa. Näin ollen toimet eivät ole välttämättä ristiriidassa, kuten usein väitetään.

Haluan puuttua myös erääseen asiaan, josta usein vallitsee väärä kuva joko tahattomasti tai tietämättömyydestä johtuen. Se on keskieuropalainen alkoholipolitiikka, alkoholin käyttö, joka tässäkin salissa on ehkä ainakin rivien väliltä tullut esille. On annettu ja helposti annetaan kuva, että Keski-Euroopan viinimaissa alkoholi ei ole ongelma eikä siitä aiheudu mitään ongelmia, koska kansalaiset osaavat käyttää alkoholia. Todellisuudessa asia ei ole kuitenkaan näin.

Esimerkiksi Ranska, joka edustaa, voi sanoa, parhaiten viinimaita, on sellaisessa tilanteessa, että siellä on todella voimakkaasti kiinnitetty

huomiota alkoholin haittoihin ja pyritty monenlaisin toimenpitein, jopa rajoituksin, vähentämään alkoholin kokonaiskulutusta. Tilanne onkin aika merkittävästi muuttunut, sillä enimmillään vuonna 1955 Ranskassa juotiin viiniä 139 litraa asukasta kohden vuodessa, kun se tällä hetkellä on enää vajaat puolet, 65–70 litran paikkeilla. Sen lisäksi Ranskassa juodaan myös väkeviä, mutta alkoholin kokonaiskulutus Ranskassa on laskenut tuosta vuoden 1955 luvusta, joka oli noin 20 litraa, noin 11,5 litraan eli puoleen. Tiedämme myös, että maksakirroosi on Pariisissa ja yleensäkin Ranskassa, eräitä alueita lukuunottamatta, todella kansainvälisesti korkea, mutta valitettavasti Helsingin on pyrkimässä tähän korkean maksakirroosin sarjaan tällä hetkellä.

Tutkijat ilmoittavatkin selkeästi, että alkoholin terveysvaikutusten kannalta ei ole merkitystä sillä, miten alkoholi nautitaan, vaan ennen kaikkea alkoholin terveyshaittoihin vaikuttaa se, kuinka suuri on kokonaisuudessaan nautitun alkoholin määrä. Näin ollen on täysin perusteetonta väittää, että Euroopassa tai muuallakaan maailmassa olisi sellaisia maita, joissa osataan käyttää alkoholia ja joissa ei alkoholista aiheutuisi kansanterveydellisiä ongelmia. Varmasti käyttötavoissa on eroja ja on sivistyneempiä käyttötapoja kuin Suomessa, jossa käyttö on erityisesti humalahakuista, mutta joka tapauksessa voi sanoa, että alkoholin terveydelliset haittavaikutukset ovat todella suuret kaikkialla, missä sitä käytetään.

Nyt käsiteltävänä oleva lakiesitys ja sosiaali- ja terveysvaliokunnan siitä tekemä ehdotus on mielestäni edellisen eduskunnan ponnen ja tahdon mukainen. Se on myös kaikilta osiltaan kannatettava ja tulisi hyväksyä esitetyssä muodossa. En ole tietenkään niin naiivi, että kuvittelisin, että tämä ratkaisisi meidän alkoholiongelmamme, ei suinkaan. Mutta se on, kuten ed. Aittoniemi osuvasti totesi, yksi täsmäase, jolla isketään yhteen oleelliseen ja voidaan sanoa merkittävään epäkohtaan ja ongelmaan, joka uskoakseni monilta osin tulee korjattua tällä esityksellä. Tämän vuoksi pidän sosiaali- ja terveysministeriön toimenpiteitä asian kohdalta oikeina ja kannatettavina.

Toivon, että se myös jatkossa toimisi eduskunnan hyväksymän ponnen mukaisesti ja toisi tänne lakiesityksiä tutkimatta välttämättä niin pilkulle EU-oikeuksia, sillä valiokunnan saaman informaation mukaan myös Ruotsissa on rajoituksia, ilmeisesti myös litrakohtaisia rajoituksia

täysin ilman että Ruotsi on kysynyt EU:lta mitään niiden suhteen. Ovat kuulemma saaneet joitakin kirjelmiä, mutta eivät ole perustaneet niistä ja ovat katsoneet, että Ruotsin kansakunnan etu, silloin kun se suinkin on mahdollista, kulkee EUnormien edun edellä. Minusta Suomenkin pitäisi luopua liiasta kuuliaisuudesta ja nöyryydestä ja katsoa, mikä on meidän kansakuntamme yhteisen edun kannalta oikein ja parhaiten meille sopivaa.

Ed. Bremer (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuunnellessani tätä keskustelua minua alkaa huimata oikeastaan tämä arvolutaus, joka pannaan täysraittisuuden taakse. Täällä miehet kehuvat itseään raittiusmiehinä. Tällaisena kunnan kaappijuoppo ja alkoholin käyttäjänä sanoisin, että mustavalkoisuus tässäkin on valheellista. Olisi mielestäni Suomessa laajemmaltikin syytä jo nähdä, että on suuri ero nimenomaan alkoholin nauttimisen ja alkoholin väärinkäytön välillä, ja ryhtyä puhumaan näistä molemmista käsitteistä erotellen ne ja tunnustaa kumpikin erillisiksi ilmiöiksi.

Alkoholien nauttiminen myös kartuttaa jossain määrin valtion kassaa ja on samalla terveydellisestikin osoitettu hyväksi asiaksi. Mihin raja sitten vedetään? Sitä rajaa ei löydetä tällaisella väkivaltaisella tuonnin rajoituksella, vaan sanoisin, että jälleen kerran niin kuin monessa muussakin asiassa katseet olisi kohdistettava kotiin ja siihen malliin, joka kotoa saadaan. Sillä tehtäisiin varmasti paljon enemmän raittius-työtä kuin näillä toimenpiteillä, jotka nyt ovat edessä.

Ed. Manninen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On aivan oikein, että nauttiminen ja väärinkäyttö erotetaan toisistaan, mutta rajoitusmahdollisuus, johon tällä lakiesityksellä tai tarkemmin sen perusteella annettavalla asetuksella pyritään, on nimenomaan ase, joka tähtää väärinkäytön eikä nauttimisen estämiseen. Mielestäni — ja tunnustaudun itse kyllä myös raittiusmieheksi tai pitäisikö tänä päivänä sanoa raittiushenkilöksi — meillä on Suomessa saatavissa alkoholia täysin riittävästi nauttimiseen, myös väärinkäyttöön saakka, ja väärinkäyttämiseen pitäisi puuttua todella raskaalla kädellä.

Henkilökohtainen kantani sinänsä, vaikka en itse käytäkään alkoholia, on se, että alkoholin nauttiminen on jokaisen henkilökohtainen asia siihen saakka, kun se ei aiheuta ongelmia

tai häiriöitä lähimmäisille, muulle yhteiskunnalle, työyhteisölle, toisin sanoen ulkopuolisille. Jos näin tapahtuu, että siellä syntyy ongelmia ja häiriöitä, sen jälkeen alkoholin käyttö ei ole enää oma asia, vaan se kuuluu myös ulkopuolisille.

Ed. Kuoppa (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Bremerille haluan todeta, että eihän tällä lailla sentään viinan myyntiä Suomessa kielletä. Kyllä sitä edelleenkin myydään Suomessa. Toivottavaa olisikin, että se ostettaisiin suomalaisista viinakaupoista eikä välttämättä tarvitsisi sitä raahata Viroon ja tuoda sieltä takaisin.

Haluan, kuten ed. Manninenkin totesi, korostaa sitä, että eihän tällä lailla alkoholin nauttimista pyritä kieltämään. Ne määrät, mitä yleensä alkoholin nauttimiseen tarvitsee, periaatteessa pitäisi pystyä suomalaisesta viinakaupastakin ostamaan. Itse henkilökohtaisesti kyllä otan saunakaljan ja välillä Koskenkorva-pullonkin enkä sitä pidä niin suurena syntinä enkä sen tähden tätä asiaa puhu, mutta sen haluan todeta, että tällä ei todellakaan mihinkään kieltolakiin pyritä, vaan pahimpia epäkohtia pyritään siistimään, mitä tuonnissa on, ja määrätynlaista järjettömyyttä, mitä tapahtuu.

Ed. Bremer (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kuopalle sanoisin, että alkoholin nauttimisellakin on hintarajansa, ja jos sitä voi saada pikkuisen halvemmalla kuin suomalaisista kaupoista, se on hyvin tervetullutta varsinkin, kun se voidaan yhdistää matkailuun. Matkailu avartaa ja sehän on nähty erityisesti tässä eduskunnassa, kuinka hyvä on, että matkustetaan ja nähdään ”mualimaa”. Suotakoon myös muille suomalaisille vähän avartaa horisonttia ja käydä lahden eteläpuolella ja samalla tuntea, että tämä matka tuli ilmaiseksi sillä tuomisella, jonka sain tuoda mukani.

Ed. Tarkka: Herra puhemies! Tämän lain perusteluissa todetaan ohimennen ja kainosti, että on tulkinnanvaraista, miten hyvin tässä esitetty säädös on yhdenmukainen EU:n tullisäädösten kanssa. Minulla on samanlaisia tietoja kuin ed. Janssonilla, että Brysselissä tätä asiaa ei pidetä tulkinnanvaraisena, vaan pidetään täysin selvänä, että se on ristiriidassa. Tämän takia eduskunnan kannattaisi vakavasti harkita tämän lain hylkäämistä, jotta se voitaisiin uudelleen valmistella kunnolla tältä kannalta.

Toinen asia, johon haluaisin kiinnittää huomiota, liittyy niiden varustamoiden toimintaan, joiden liiketoimintaan tällä lailla olisi käytännöllisiä vaikutuksia ja joihin ed. Vähänäkkikin aikaisemmin viittasi. Ne ovat suunnitelleet, hinnoitelleet, markkinoineet ja myyneet ensi kesän ohjelmansa niiden tietojen ja lähtökohtien varassa, jotka olivat olemassa viime syksyn lopulla ja viime talvena. Nyt jos tämä säädös tulee voimaan vappuna, niin kuin kuulemma tarkoitus on, se merkitsee sitä, että pelisäännöt vaihtuvat kesken pelin. Se ei ole oikeusvaltion mukaista menettelyä.

Sen takia tulen tämän lain yksityiskohtaisessa käsittelyssä esittämään siihen liitettävää voimaantulosäännöstä niin, että tämä laki tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta tänä vuonna. Sillä tavalla voitaisiin edes vähentää niitä välittömiä taloudellisia tappioita, joita tästä syntyy varustamoille.

Kolmas näkökohta, johon haluaisin kiinnittää huomiota, on se, mistä ed. Piha puhui. Tämä edustaa todella sellaista vanhanaikaista, yliholhoavaa, isoveli valvoo -ajattelutapaa, joka on osasyys siihen, että meillä vallitsee niin epäterve suhtautuminen alkoholiin, kuten tässäkin keskustelussa on käynyt ilmi.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Ed. Tarkan olisi pitänyt siirtää voimaantulo marraskuulle, jos jäät tulevatkin tänä vuonna Saimaalle vähän myöhemmin kuin ennen.

Mutta mitä tulee siihen, ovatko Euroopan unionin säännökset ristiriidassa tämän kanssa vai eivät, ei tule kysymykseen se asia. Jos on yhteiskunnan etu, niin kuin tässä tapauksessa on sekä fiskaalisista syistä että jossain määrin myös niistä syistä, mitä täällä mainitaan, lähinnä punaisten torien kannalta, niin me viittaamme pitkällä kintaalle Euroopan unionin sopimukselle. Niin tekevät kaikki muutkin maat Euroopassa. Jos me jatkamme nöyristelemistä Euroopan unionin suuntaan, meistä tulee kuin rakkikoira, jota kuljetetaan narun päässä. Meidän täytyy aina ottaa oma etu ensin huomioon, aivan niin kuin Ruotsi teki ja niin kuin tiedetään Italian tekevän säännönmukaisesti, tuskin edes avaavat ne kirjeet, mitä sinne tulee. Tässä on menty liian pitkälle. Mutta silloin kun yhteiskunnan etu on kysymyksessä, täytyy viitata kintaalla.

Ed. Jansson: Arvoisa puhemies! Eduskunta ei ole mikään tuomioistuin. Sitä varten

on EU-tuomioistuin, jotta olisi saatavissa arvovaltainen ratkaisu kussakin tapauksessa siitä, mikä on vallitseva yhteisöoikeus. Näin se vain on!

Kyllä Suomi käyttäytyy tässä asiassa ihan ok, kuten muutkin ovat tehneet, esimerkiksi Tanska. Kun Tanska liittyi vuonna 72, oli vähän vastaavanlainen ilmapiiri Tanskassakin, mutta ei kestänyt kovin pitkään ennen kuin Saksan taholta hoidettiin asiat kuntoon, kuten muutkin ovat todistaneet täällä. Se on totta. Kyllä Ruotsi on nyt aika horjuvassa tilanteessa EU-oikeuden edessä, mutta aikanaan nähdään.

Senkin takia, herra puhemies, ehdotin, kuten valtioneuvosto teki esimerkiksi lohen kalastusrajotusasetuksessa, että se notifioidiin, ehdotin tai väitin, että oli syytä notifioida tällainenkin asetus juuri ottaen huomioon sen suhde EU:n yhteisöoikeuteen. Ei se ole minusta liikaa vaadittu tai odotettu, kun EU:ssa ollaan.

Ed. Lahtela: Arvoisa herra puhemies! Kyllä se kuitenkin pohjimmiltaan on semmoinen juttu, että pakotteilla ja rajoitteilla me emme saa viinankäyttöä vähentymään. Tietysti sillä on oma merkityksensä jossakin mielessä, kuten tuontirajoituksilla tai hinnalla on. Minä itse olen nimittäin Kiteeltä ja tiedän, mitä Kiteellä tehdään.

Sehän on nähty aina, että jos hinta on kallis, alkoholia käydään tekemään itse. Tehdään kiljua, olutta, sahtia, pontikkaa, mitä missäkin päin tehdäänkin. Mahdollisuuksia nimittäin löytyy. Kysymys minusta isommassa mittakaavassa on se, miten saadaan asenteet yhteiskunnassa muuttamaan sen tyyppisiksi, että viinankäyttöä ei ainakaan siinä mielessä ihannoida. Itse muistan nuorempana, että kyllä ne vähän pahasti katsoivat, jos nuorena pojankollina kävelin ja olin satunut ottamaan vähän viintä. Jotenkin tuli paha omatunto, mutta tänä päivänä katsotaan niin päin, että jos en ota viinaa, katsotaan, että tuo on vähän epänormaali. Asenne on näin muuttunut ja kyllä tässä yhteiskunnassa asenteellisella puolella pitäisi saada muutosta hyvin paljon aikaan. En nyt ole mikään fanaatikko, että se pitäisi kieltää, mutta kuitenkin pitäisi asenteellinen puoli muuttua. Lainsäädännällä tai asetuksella sitä ei kyllä saada aikaan, en usko.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Hallituksen esitys laiksi sairausvakuutuslain 5 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 13/1996 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö 5/1996 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 5.

Keskustelu:

Ed. Hysä: Arvoisa herra puhemies! Nythän on kyse kahdesta kalliista, uudesta lääkkeestä, jotka on tarkoitettu lähinnä MS-potilaita ja kystistä fibroosia sairastaville potilaille. Mielestäni on erittäin tärkeää, että ne potilaat, jotka hyötyisivät näistä uusista lääkkeistä, ehdottomasti myös saavat niitä. Lainaan tässä MS-liiton ja Keuhkovammaliiton kirjettä, joka tuli tänään ja jossa on mielestäni erittäin hyviä näkökohtia, minkä takia tämä hallituksen esitys ei ole kannatettava.

Nyt käsittelyssä olevilla lakiesityksillä luotaisiin näiden liittojen mielestä kuitenkin entistä epäselvempi ja monimutkaisempi korvauskäytäntö. Yleisen säästöpakon edessä ehdotuksella siirrettäisiin lääkkeistä aiheutuneita kuluja yhteiskunnalliselta maksajalta toiselle mahdollisen potilasturvallisuuden kustannuksella.

Lakiesityksessä päätöksenteko siirtyy sairausvakuutusjärjestelmältä julkiselle terveydenhuollolle, mikä muuttaa potilaan oikeudellista asemaa. Hallituksen esityksessä ei ole lainkaan otettu huomioon asiakkaan muutoksenhakuoikeutta. Esityksen tuomia muutoksia erikoissairaanhoitoon ei myöskään ole riittävästi pohdittu.

Ehdotetut lait olisivat voimassa vain 8 kuukautta. Toteutuessaan lait koskisivat vain kahta potilasryhmää, jolloin on vaarana näiden ryhmien eriarvoistuminen. Lakiehdotuksessa on arvioitu uudistuksen mahdollisesti aiheuttavan kunnille noin 40 miljoonan markan vuotuiset lisämenot, jotka korvattaisiin kunnille erikoissairaanhoitoon tasausjärjestelmän kautta. Tasauksen alarajaksi on ehdotettu 50 000—100 000 markkaa potilasta kohden. Kunnat eivät ole tällä hetkellä millään lailla varautuneet näihin lisäkustannuksiin.

Yhdysvalloissa jo noin 40 000 potilasta saa

säännöllisesti beetainterferonia. EU on hyväksynyt beetainterferonin MS-taudin lääkkeeksi ja määritellyt hoidon sairaalassa aloitettavaksi. Laskelman mukaan vuosikustannukset olisivat noin 72 000 markkaa vuodessa tukkuhinnalla mitattuna, jos tätä 1 B-tyyppistä lääkettä annettaisiin.

Toinen sairaus oli kystinen fibroosi, joka on perinnöllinen sairaus ja jota tällä hetkellä sairastaa 39 potilasta Suomessa. Perinnöllisyytensä vuoksi sairautta esiintyy tietyillä alueilla. Joissakin kunnissa asuu useita tällaisia potilaita ja joissakin perheissä voi olla useampia lapsia, jotka sairastavat kystistä fibroosia. Hoitotarpeet kasaantuvat siis tiettyihin terveydenhuollon yksiköihin ja kuntiin, joiden palveluista ja taloudellisista resursseista riippuu koko perheen ja sairaan hyvinvointi. Kasautuessaan tällaiset sairaudet aiheuttavat tietyille kunnille suuria taloudellisia rasitteita, mikäli nämä ehdotukset toteutuvat, ja tämä saattaa vaarantaa potilaan mahdollisuuden saada toimintakykyään ja hyvinvointiaan parantavaa hoitoa.

Valtiokunnan ehdottamassa muodossa eräiden sairaanhoitopiirien kunnat ja sitä kautta veronmaksajat joutuvat kohtuuttomiin lisärasituksiin. Tämän kaltaiset suurten kustannusten tasaukset tulisi hoitaa mielestäni valtakunnallisen sairausvakuutuksen kautta eikä sen tulisi olla kuntien tehtävänä.

Kysymyksessä on 8 kuukauden lait, joiden täytäntöönpano aiheuttaa kohtuutonta lisäbyrokratiaa ja hallintokustannuksia. Sairausvakuutuksella on valmis järjestelmä lääkekustannusten korvaamiseen. On käsittämätöntä, että tämän kaltaiseen hätäratkaisuun turvaudutaan, vaikka asialle ei ole varteenotettavia perusteita.

Nyt ehdotettu erikoissairaanhoitolakiin otettava säännös tasausjärjestelmän käyttöönottamisesta ei ehdi voimaan kuin aikaisintaan myöhään syksyllä 1996. Muutos vaatii asetuksen antamista erikoissairaanhoitolaista, perussopimusten muuttamista, jotka taas edellyttävät kaikkien kuntien kunnanvaltuustojen yhtäpitäviä päätöksiä asiasta tai vähintäänkin lausuntojen antamista, ja vasta tämän jälkeen sairaanhoitopiiriin kuntayhtymä voi tehdä päätöksen tasausrahaston perustamisesta. Tähän järjestelyyn kuluu aikaa vähintäänkin 2—3 kuukautta. Lisäksi loma-ajat pidettävät käsittelyaikoja. Lisäksi tarvitaan päätökset talousarvion ylittymisestä lääkekustannusten osalta. Ne, jotka ovat kuntien valtuustoissa tai sairaanhoitopiireissä luottamustehtävissä, tietävät, että nämä asiat ovat siellä erittäin

vaikeasti saavutettavissa, nimenomaan nämä perussopimusten muuttamiset.

Tämän lisäksi pelkään, että kun Suomessa on 21 sairaanhoitopiiriä, niin meille tulee 21 erilaista käytäntöä myöntää näitä, tai että potilaat joutuvat eriarvoiseen asemaan riippuen siitä, missä sairaanhoitopiirissä ovat. Korostan sitä, että olen sitä mieltä, että ehdottomasti näiden potilaiden, jotka siitä hyötyvät, tulee saada tämä lääke, mutta että kustannukset tulee suorittaa sairausvakuutuksen kautta. Olemmekin tehneet tästä vastalauseen, ja tulen esittämään myöhemmässä käsittelyn vaiheessa sen hyväksymistä, koska se on potilaiden kannalta oikeudenmukaisempi ja tasapuolisempi.

Ed. Perho (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hyssälä näki varsin synkkänä sen, miten tämän lääkkeen määrääminen sairaanhoitopiireissä voisi käytännössä toteutua. Meillä oli valiokunnassa kuultavana erään sairaanhoitopiirin ja sen jäsenkunnan edustajat ja he näkivät päinvastoin kuin ed. Hyssälä aivan mahdolliseksi toimia lain edellyttämällä tavalla. He totesivat, että kustannus yhtä sairaanhoitopiiriä kohti on kuitenkin niin vähäinen ottaen huomioon sairaanhoitopiirien kokonaismenot, että se ei välttämättä edes vaatisi tasausrahastomenettelyä. Perussopimukset antavat ainakin suurimmassa osassa sairaanhoitopiirejä jo nyt mahdollisuuden tasausrahaston käyttöön. Joissakin sairaanhoitopiireissä se on jo otettu käyttöön.

Menettely on kieltämättä poikkeuksellinen. Valiokunnassa mentiin tähän juuri siitä syystä, että kyseisen lääkkeen hyväksyminen EU:n piirissä perustui asiantuntijoiden mukaan riittämättömiin tutkimuksiin. Ratkaisua voidaan pitää poikkeuksellisenä ylimenokauden toimenpiteenä. Valiokunta edellyttikin sitä, että tämän käytännön toimivuutta seurataan ja siitä on hyvissä ajoin ennen vuoden vaihdetta, lokakuun loppuun mennessä, annettava valiokunnalle selvitys.

Tämä ei merkitse välttämättä päänavausta uudelle käytännölle, vaan jotta kyseisen lääkkeen vaikutuksia voidaan hallitusti selvittää, nähtiin tarpeelliseksi hoitaa asia tällä kertaa näin.

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia, ed. Perho!

Ed. Lahtela (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hyssälä maalasi aika mustin

värein koko ajatuksen, mitä tässä esitetään. Tässä on kysymys kokeilusta. Se on mielestäni siinä mielessä hyvä kokeilu, että tässä saadaan luovuttaa lääke sairaalan apteekkeista eli apteekkien suuret välityspalkkiot jäävät välistä pois.

Minusta asiaa ei pitäisi missään tapauksessa ainakaan tyrmätä, koska jos mennään toiseen systeemiin, niin sehän tietää myös sitä, että sairaalan apteekit eivät enää voisi antaa lääkettä ilman välityspalkkioita ja sehän lisäisi kyllä yhteiskunnan kustannuksia huomattavasti. Muistaakseni perustelujen mukaan välityspalkkio teki 30 000—40 000 markkaa yhtä potilasta kohti vuodessa. Minusta se on aika huomattava summa. Siinä mielessä minä ainakin näen, että esitys ja valiokunnan kannanotto on ihan hyvä. Toivoisin, että se myös tällaisena menisi läpi eduskuntakäsittelyjen.

Ed. Alaranta (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minäkin olen jonkinlainen kekulainen, mutta olen kyllä tällä kertaa eri mieltä ryhmätovereitteni kanssa, enkä voi missään tapauksessa kannattaa mietintöön jätettyä vastalauseita. Arvostan tietysti ed. Hyssälän lääketieteen asiantuntemusta, jota itselläni ei ole. Minä papina tapaan yleensä niitä potilaita, joihin minäkään lääkkeen tai lääkärin toimenpiteet eivät ole enää tehonneet.

Olen ollut kuitenkin valiokunnan varajäsenenä mukana kuuntelemassa asiantuntijoita. Minulle on tullut kyllä se käsitys, mikä valiokunnan enemmistölläkin näyttää olevan, ettei asia niin dramaattinen ole, kuin ed. Hyssälän puheenvuorosta saattoi päästä käsittämään. Muistan, että ministeriön eräs asiantuntija totesi valiokunnalle, että hallitus haluaa hoitaa ne potilaat, jotka tarvitsevat nyt kiireellistä apua näiden lääkkeiden kautta. Ei tässä mitään uusia erikoisia järjestelmiä perusteta. Oikeastaan palataan hetkeksi vanhaan järjestelmään, eli julkinen terveydenhuolto voi antaa lääkehoitoa ja se julkisesti kustannetaan.

Minusta edustajien Hyssälä ja Lämsä vastalauseessa piilee sellainen vaara, että me pidämme järjestelmää tärkeämpänä kuin ihmistä, siis järjestelmää tärkeämpänä kuin tässä tapauksessa sairasta ihmistä. Minusta on jotenkin moraalisestikin arveluttavaa, että me edes keskustelemme ja haaskaamme aikaa siihen, pitäisikö hoitaa sairaita. Ne ihmiset, jotka ovat sairaita, pitää hoitaa. On aivan eri ja toisarvoinen asia, mistä tulevat rahat. Totta kai järjestelmätkin ovat tärkeitä, mutta mielestäni tässä tilanteessa, kun tar-

vitaan tällainen väliaikainen laki, on etusijalle asetettava hoitoa tarvitseva sairas ihminen.

Ed. H y s s ä l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En suinkaan tarkoittanut, että järjestelmä olisi tärkeämpi kuin ihminen. Tuli ehkä väärä kuva. Korostan, että meillä on jo järjestelmä. Hallituksen esityksellä luodaan nyt lisäbyrokratiaa ja uutta hallintokäytäntöä, kun meillä on jo sairausvakuutusjärjestelmä, joka on koko maan kattava ja valtakunnallinen seurantajärjestelmä, mikä takaa, että kaikki potilaat saavat lähes samoilla kriteereillä hoidon. Kaikki ne potilaat, jotka todella lääkkeestä hyötyvät, myöskin saavat sitä.

Kysymyksessä on siis 21 sairaanhoitopiiriä, joissa piirien sisällä tasataan kustannuksia, mutta ei piirien välillä. Kuten tiedämme, nämä sairaudet eivät jakaudu maassa tasaisesti, vaan niitä on Vaasan seutuvilla ja Varsinais-Suomessa kaikkein eniten. Myös kuntien kohdalla on hyvin paljon eroja. Mietinpä sitä peruskuntapiiriä, joka näistä yrittää sopia, jos toisessa on viisi lääkkeenkäyttäjää ja toisessa nolla. Miten löydetään se yhteinen konsensus siellä kokouksessa, että me menemme tähän korvaussysteemiin. Mihin tämä johtaa? Tämä johtaa erittäin suuriin kiistoihin paikallistasolla sen sijaan että voisimme hoitaa tämän jo nyt olemassa olevan järjestelmän kautta, ja nimenomaan korostan, potilaitten parhaaksi toimien.

Ed. P e r h o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mahdollisesta eriarvoisesta käytännöstä eri puolilla Suomea haluan todeta, että ensinnäkin lääkkeen myyntilupaehdoin jo sisältyy se, että vain neurologian erikoislääkäreiden määräyksellä ja heidän aloittamaansa jatkohoittoon valmistetta voidaan määrätä. Yhtälailla voitaisiin epäilyseriarvoisesta kohtelusta osoittaa koko lääkärikuntaan, koska sairausvakuutusjärjestelmässähän päätökset tehdään hoitavan ja lääkkeen määränneen lääkärin ratkaisujen perusteella eri paikallistoimistoissa.

Mielestäni se, että korkea erikoislääkäritasoinen asiantuntemus sairaanhoitopiirien neurologian poliklinikoilla on tässä käytössä, takaa varmasti yhtä yhdenmukaisen ja oikeudenmukaisen kohtelun kuin ratkaisut Kansaneläkelaitoksen paikallistoimistoissa.

Ed. K u o p p a : Herra puhemies! Ed. Alaranta puhui, että tärkeintä on se, että lääkettä saavat sitä tarvitsevat sairaat potilaat. Näinhän

tietenkin tulee olla. Järjestelmähän ei voi olla tärkein, vaan se, että autetaan ihmisiä. Mutta nyt juuri tällä hallituksen esityksellä luodaan uusi järjestelmä olemassa olevan sairausvakuutusjärjestelmän rinnalle. Eikä voi olla järkevää, että sairausvakuutusjärjestelmää sen johdosta, että lääkkeet ovat uusia ja kalliita, ryhdytään mahdollisesti tätä kautta murentamaan.

Ed. Perho totesi, että tämä ei välttämättä ole päänavaus uudelle käytännölle. Tämä on aika tavalla varauksellisesti sanottu, ja jopa suoraan sanoen, jos vähänkin rivien välistä lukee, saattaa olla, että nimenomaan pyritään siihen, että hetken päästä myös muita uusia kalliita lääkkeitä tullaan jakamaan samalla systeemillä. Se on todella silloin jatkoa tälle päänavaukselle ja murentaa tasavertaista sairausvakuutusjärjestelmää.

Hallituksen esitys sairausvakuutuslain 5 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta merkitsee mielestäni suurta periaatteellista linjausta nykyiseen käytäntöön. Sairausvakuutusjärjestelmä syrjäytetään lääkkeiden korvausten maksajana, ja tilalle tulee potilaan peruskunta tässä tapauksessa. Yksittäisen kunnan kustannuksia lievennetään sairaanhoitopiirien kuntayhtymän tasausrahastolla mahdollisesti, mutta mielestäni kustannusten jako tässä ei ole se tärkein, vaan nimenomaan periaate.

Todellisuudessa käynee niin, että kustannukset jäävät pääsääntöisesti peruskuntien maksettaviksi. MS-tautia sairastaville ollaan luomassa oma lääkkeiden korvauskäytäntö, jota perustellaan lääkkeiden kalleudella, lain väliaikaisuudella ja uusilla lääkkeillä. Nyt avataan pää mielestäni hyvin arveluttavalle kehitykselle, kun sairausvakuutusjärjestelmä syrjäytetään. Kyseiset lääkkeet tulee korvata potilaalle sataprosenttisesti ja sairausvakuutusjärjestelmän kautta. Epäilyttää, että tällä väliaikaiseksi tarkoitettulla lailla ollaan luomassa uusi lääkkeiden korvauskäytäntö.

MS-tautia sairastavien etujärjestö Suomen MS-liitto esittää lääkkeitä korvattavaksi sairausvakuutusjärjestelmän kautta sataprosenttisesti, mikä on mielestäni oikein. Lääkkeiden oikea myöntämiskäytäntö ja valvonta on mahdollista järjestää myös sairausvakuutusjärjestelmän piirissä, jos niin olisi haluttu.

Suomen Kuntaliitto ja Suomen MS-liitto esittävät hallituksen esityksen hylkäämistä, ja siihen on hyvin perustellut syyt, jotka käyvät ilmi sosiaali- ja terveysvaliokunnalle jätetystä muistios-
ta.

Valiokunta tarkensi lääkkeiden luovuttamista niin, että niitä ei voi saada terveyskeskuksesta,

mikä oli oikean suuntainen parannus hallituksen esitykseen. On tärkeää, että MS-tautia sairastava potilas saa myös uusia lääkkeitä, jos ne lääketieteellisesti ovat perusteltuja. Mutta tämän saamisen turvaaminen ei saa merkitä alkua sairausvakuutusjärjestelmän romuttamiselle, mitä nyt on syytä pelätä.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Uosukainen.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Itse en kuulu sosiaali- ja terveystieteiden kuntaan, mutta olen pyrkinyt käymään läpi hallituksen esitystä, ja katsoisin, että tiettyä aihetta kyllä on huoleen, mutta se ei ehkä ole niin suuri kuin se, mihin ed. Kuoppa viimeksi viittasi, siis alku sairausvakuutusjärjestelmän murentamiseen tai sen tyyppinen huoli. Papereita lukiessa tämä huoli ei ole ikään kuin adekvaatti tai tällä hetkellä läsnä. Tietysti sellaista uhkaa voi aistia.

Keskustelin ministeri Mönkäreen kanssa asiasta tänään. Hallituksen esityksessä sivulla 3 todetaan, että kun lääkevalmisteen status ikään kuin on vakiintunut ja hoidolla saatava terveyshyöty on selkiintynyt jne., sitten tämä tulee siirtää takaisin sairausvakuutuksen piiriin. Kun tiedustelin tätä häneltä, hän sanoi, että on toimikunta, joka istuu, ja katsotaan sitten, mitä mieltä se on tästä asiasta. Eli tässä on pikkuinen takaportti, että jotkut tietyt lääkeryhmät jätettäisiin sairausvakuutuksen ulkopuolelle ja ne alkaisivat elää omaa elämäänsä. Ehkä tällaisia geeniteknologian tuotteita tulee sitten lisää ja muita hyvin kalliita valmisteita. Tällä hetkellä perusteluissa todetaan kuitenkin toisella tavalla ja tästä on syytä pitää kiinni.

Siihen, mitä Kuntaliitto esitti, että ikään kuin potilaan asema ja hänen mahdollisuutensa saada lääkkeitä olisi uhattuna, ei voi todellakaan yhtyä. Tässä tapauksessahan neurologi spesialistina määrää lääkkeen ja nimenomaan vielä niin, että määrää niille potilaille, joille se todella auttaa. Näin ollen taataan mahdollisimman hyvätoinen tietämys ja myös seuranta. Minulla on käsitys, että myös reseptien uusinta tulee tapahtumaan ainoastaan spesialistin toimesta, mikä kyllä on perusteltua siinä mielessä, että voidaan kontrolloida, pystyvätkö potilaat todella saamaan hyödyn valmisteesta. Toisaalta olisi varsin surullista, että ihminen uskoo saavansa hyötyä tästä ja niin todellisuudessa ei käy. Samoin myös

muut mahdolliset hoitomuodot jäisivät tällöin antamatta ja hoidettaisiin käytännössä väärin.

Mitä tulee mucoviskidoosiin tai fibroottiseen kystiittiin, niin sehän on pieni ryhmä suomalaisia, jotka tätä perinnöllistä tautia sairastavat. Myös heidän kohdallaan tietysti hoidon saaminen on turvattava. Se on tietysti ensisijainen asia.

Täällä jo viitattiin siihen, että vähittäishinta on noin 1,6-kertainen tukkuhintaan ja sairausvakuutus tavallaan maksaa vähittäishinnan mukaan. Hallituksen esityksen n:o 13 mukaan kun edetään, pystyttäisiin hankkimaan lääkevalmisteet tukkuhinnalla tai sitä alemmallakin hinnalla. Tämä tietysti kokonaistaloudellisesti katsottuna on varsin tärkeä ja hyvä asia tässä esityksessä. Sitä ei pidä tietysti unohtaa, että lääkkeiden kokonaishinta on Kelan budjetissa jatkuvasti kasvanut ja potilaat samalla maksavat myös enemmän ja enemmän lääkkeitä, nämä kulkevat käsi kädessä paradoksaalisella tavalla. Jälleen kerran se tosiasia pöytäkirjoihin merkittäköön, että varsin monia lääkkeitä ihmisillä ei yksinkertaisesti ole varaa hankkia itselleen, käytäntö on tämän kaltainen.

Voisi todeta lopuksi niin, että tässä on sekä hyviä puolia, esimerkiksi hinnan suhteen, että myös heikkouksia, uhkia, jotka nimenomaan tulevaisuudessa näkyvät, tuleeko todella uutta järjestelmää vai onko tämä sellainen järkevä ylimenokausi, niin kuin papereissa sanotaan.

Näin ollen tärkeää olisi myös se, että me välitämme MS-tautipotilaille ja keuhkovammapotilaille siltä osin, kuin tämä heitä koskee, oikeaa tietoa, ei niin että syntyisi jälleen joku käsitys, että ollaan viemässä ihmisiltä hoitoa, niin kuin me nyt sähköpostista olemme voineet lukea. Siis tällainen pelko on ollut.

Se, miten joihinkin yksittäisiin kuntiin kohdentuu tuo 40 miljoonaa markkaa valtakunnan tasolla esimerkiksi MS-taudin beetainterferonihoidossa, on todetusti sellainen asia, joka kuntien sairaanhoitopiirien pitää hallita sisällään. Nyt tilannehan on se, että raha-asioista huolimatta, kun neurologi määrää lääkkeen, potilaan on se saatava. Hän saa sen, ja on kamreereiden huoli, mikä kunta sen milloinkin maksaa.

Toinen uhkakuva voi olla tietysti se, että kun on lääkkeen määrääminen on keskitetty hyvin pitkälle, niin myös lääkkeen määräämiseen liittyvä samalla ajattelu siitä, että nyt tämä on pois minun tuloksikkoni budjetista, jos lääke määrätään, jos tilanne on näin tulevaisuudessa rakennettu. Tällaista vastaavaahan esiintyy jo nyt, kun keskussairaalat ja sairaanhoitopiirit mietti-

vät potilaan jatkohoitoon lähettämistä esimerkiksi ortopediseen sairaalaan, Reumasäätiön sairaalaan Heinolaan tai johonkin yliopistolliseen keskussairaalaan. Tällaista tavallaan kynnystä lähettää potilas eteenpäin on taloudellisista syistä. Tämä on uhkakuva, joka pitää pystyä eliminoimaan sillä, että tällaista vakiintunutta järjestelmää ei jää. Itse tällä hetkellä uskon siihen, mitä tähän on painettu.

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Näyttää siltä, että Euroopan unioni aiheuttaa riesaa jokaisen kansallisen lainsäädäntötoimenpiteen kohdalla. Äskens se oli ongelmana alkoholilain kohdalla. Nyt se on ongelmana sairausvakuutuslain muutoksen kohdalla.

Kysymys todellisuudessa on siitä, että Euroopan unionissa yksi jäsenmaa on antanut luvan lääkkeiden yleiseen käyttöön ottamiselle ja säännösten mukaan määräajan kuluessa sen tulee olla yleisesti saatavana kaikissa jäsenvaltioissa. Ilmeisesti Suomen viranomaiset arvioivat, että lääke on ehkä päästetty liian heppoisin perustein markkinoille, ja osittain epäilevät sen vaikutuksia ja tästä syystä haluavat, näin asiallisesti kertoo lain perustelu, kiertää Euroopan unionin säännöksiä tällä järjestelmällä.

Lain perustelut on laadittu myös hyvin tarkoitushakuisesti. Siellä väitetään, että jos tämä otetaan sairausvakuutusjärjestelmän piiriin, kustannukset voivat olla jopa 350—400 miljoonaa markkaa vuositasolla, mutta kun sen hoitavat sairaanhoitopiirit, kustannukset jäävät noin 40 miljoonaa markkaan vuodessa. Näinhän asia ei ole eikä voi ollakaan. Asiantuntijat valiokunnassa ovat selkeästi ilmoittaneet, että jo nykyisin olemassa olevien käytäntöjen ja keinojen avulla aivan vastaava kontrollijärjestelmä on luotavissa myös sairausvakuutusjärjestelmän puitteissa. Toisin sanoen siellä voidaan antaa määräykset siitä, että vain neurologi voi antaa reseptin tästä asiasta, ja edelleen, näin minulle on ainakin väitetty, myös uusiminen voidaan tarvittaessa säilyttää erikoislääkäriin tehtävänä.

Näin ollen perustelut sille, että järjestelmämuutosta haetaan siksi, että halutaan säästää kustannuksia kokonaisuudessaan kansantaloudessa, ovat täysin tarkoitushakuiset ja virheelliset. Todellisuudessa kysymys on enemmänkin siitä, että valtio ja Kansaneläkelaitos haluavat säästää omia kustannuksia ja pidemmällä tähtäyksellä vyöryttää lääkkeiden kustannuksia kuntien harteille ja maksettavaksi nykyistä enemmän, sillä jo nykyisinhän voidaan avohoi-

dossa tilapäisesti hoidon alkuun saattamiseksi antaa terveyskeskuksesta tai sairaalasta lääkkeitä.

Myös valiokunnan saaman asiantuntijalausun mukaan meillä on jo käytössä sairausvakuutusjärjestelmän piirissä 19 kalliimpaa lääkitystä kuin nyt kysymyksessä oleva lääke. Näistä 10:n osalta on erityismääräykset siitä, että apteekkien kate on leikattu pois näiden lääkkeiden osalta. Apteekkariliitto ilmoitti myös valiokunnassa, että he ovat omalta osaltaan valmiita siihen, että vaikka lääke välitetään apteekin kautta, niin kate leikataan pois erillisellä määräyksellä, koska kysymyksessä on kuitenkin suhteellisen pienelle kansalaisryhmälle tarkoitettu lääke ja koska sen kustannukset muutoin ovat niin korkeat.

Myös ed. Perho perusteli virheellisesti tukeutuen lakiesityksen perusteluihin, ettei näitä ongelmia olisi voitu ratkaista muuten kuin tämän poikkeuksellisen lainsäädännön ansiosta.

Myös ed. Alarannan puheenvuoro siitä, että me, jotka vastustamme lakiesitystä, pitäisimme järjestelmää tärkeämpänä kuin ihmistä, perustuu ilmeiseen väärinkäsitykseen. Jos lakiesitys hylätään, tämä tulee automaattisesti määräajan kuluttua yleisesti käytettäväksi lääkkeeksi ja siinä tilanteessa hallitus on pakotettu antamaan vastaavan sairausvakuutuslakiesityksen ja se on käytettävissä jo ennen sitä esitystä. Muutamalla hyvin yksinkertaisella sanalla näissä säännöksissä tämä asia voitaisiin ja olisi voitu ratkaista.

Kysymyksessä on ennen kaikkea periaatteellinen kannanotto siihen, kuka tulevaisuudessa kustantaa ja maksaa erityisen kalliit lääkkeet. Todellisuudessa tässä on kysymys päänavauksesta, ja olen melko varma siitä, että kun työryhmä saa työnsä päätökseen määräajan ollessa toukokuun lopussa, sieltä tulee esitys siitä, että jatkossakin noudatetaan työryhmän mielestä hyväksi osoittautunutta käytäntöä, joka merkitsee sitä, että kunnat tulevat entistä enemmän vastuullisiksi myös kalliiden lääkkeiden kustannuksista.

Tällä on myös hyvin suuri periaatteellinen merkitys, ja se on hyvin suuri eettinen kysymys tulevaisuudessa. Myös asiantuntijoiden lausuntojen perusteella vastaavia kalliita ja vielä huomattavasti kalliimpiakin lääkkeitä on teknologian kehityksen myötä tulossa vastaisuudessa. Varmaan ei ole kovin kaukana sellainen tilanne yhteiskunnassa, että lääketiede ja teknologia on kehittynyt niin pitkälle, että jos jokaisen kansalaisen kohdalla kaikki käytettävissä olevat kei-

not käytetään hyväksi, kaikki yhteiskunnan taloudelliset voimavarat kuluisivat terveyden- ja sairaanhoitoon. Silloin ja jo ennen tätä tilannetta tietysti olemme todella vaikeiden, suurten eettisten kysymysten äärellä. Ilmeisesti näiden kysymysten ratkaisua halutaan tulevaisuudessa entistä enemmän siirtää kuntien ja sairaanhoitopiiriin, kuntayhtymien harteille.

Tällaiset kysymykset vaatisivat periaatteellisuutensa vuoksi tarkkaa harkintaa, neuvotteluyhteyttä ja keskustelua kuntien keskusjärjestöjen kanssa, mutta tämänkin lakiesityksen osalta on loukattu uuden voimassa olevan kuntalain määräästä neuvottelumenettelystä. Kuntaliitolle on annettu muutama tunti aikaa antaa lausuntonsa virkatyönä valmistetusta lakiesityksestä, ja sen jälkeen on kielletty vielä saattamasta julkisuuteen tällaista asiaa. Siitä huolimatta Kuntaliitto oli tuolloin asian yleisen merkityksen arvioiden saattanut asian julkisuuteen keskusteltavaksi ja arvioitavaksi jo ennen kuin hallitus lopullisesti eduskuntaan toi oman lakiesityksensä.

Kysymys on ennen kaikkea taloudellisista asioista, siitä kuka tulevaisuudessa tällaiset kalliit lääkitykset maksaa. Ehkäpä siinä sivussa, jos entistä enemmän vastuuta siirretään kuntayhtymille, saadaan apteekkitkin sitten yhteiskunnan haltuun, kun pankit ja muut suuryritykset on jo saatettu ja saatu yhteiskunnassa, tosin ei halun vaan joutumisen seurauksena.

Kysymys on mielestäni siinä määrin periaatteellinen, että omalta osaltani tulen, ja tiedän, että myös muut keskustan edustajat ainakin pääosin tulevat esittämään kolmannessa käsittelyssä lain hylkäämistä kokonaisuudessaan. Mielestäni siinä on hätävarjeluun liioittelun pohjalta luotu uutta järjestelmää, joka on täysin tarpeeton ja monessa mielessä myös epäoikeudenmukainen alueellisesti ja kuntien kannalta ja myös voi käytännössä osoittautua sellaiseksi kansalaisten kannalta silloin, kun määrärahojen puitteissa asioita joudutaan hoitamaan. Jos ja kun ilmeisesti lakiesitys kuitenkin tulee hyväksytyksi tässä salissa, todella hartaasti toivon, että tämä oli vain pieni harha-askel ja että työryhmän työn jälkeen päädytään asianmukaiseen päiväjärjestykseen myös vakiintumattomien kalliiden lääkkeiden osalta.

Ed. Tiusanen: Rouva puhemies! Ed. Manninen onneksi ei lisännyt sellaista taakkaa ihmisille, että heidän hoitonsa vaarantuisi, mikä on aivan oikein. Se ei vaarannu tällä esitykselläkään.

Eräs asia, jota haluaisin vähän porata syvemmästi, on kyseisten lääkkeiden luonne. Niin kuin huomasimme, tämä keuhkopuolen lääke, ihmisen DNA:ta pilkkovasta entsyymistä kehitetty lääke, sinänsä alkaa olla hyvin lähellä geeniteknologiaa luonteensa puolesta. Saattaa todella olla niin, että kehitys menee yhä pitemmälle tuohon suuntaan, joka liittyy geenisiirtoihin ja tämän tyyppisiin toimenpiteisiin, jolloin lääkkeen ikään kuin erottaminen tällaisesta toimenpiteestä sinänsä hämärtyy. Tällöin keskussairaaloiden ja keskitettyjen neurologisten yksikköjen merkitys saattaa kasvaa. Tässä on myös tämä kehitys, lääkkeen vaikutuksen seuranta jne., jotka perustelevat sitä, että päätös lääkityksen käytöstä pidetään samoissa käsissä kuin aloittamisesta. Nämä ovat taas toisia asioita, joilla en halua kuitenkaan kumota sitä samaa käsitystäni, että lääkevalmisteen käytön tultua vakiinnutetuksi tiedetään, että se siirtyy Kelan alaisuuteen.

Ed. Alaranta: Arvoisa puhemies! Ed. Manninen sanoi puheenvuorossaan, että minä olen käsittänyt väärin lain perustelut. Se saattaa tietysti olla mahdollista. En uskalla arvioida ed. Mannisen lääketieteellistä asiantuntemusta. Sen vain tiedän, että hän on kuntatalouden asiantuntija ja Kuntaliiton hallituksen jäsen. Itse olen tutustunut asiaan muun muassa Kelan sairausvakuutusasiain neuvottelukunnassa, jossa olen ainoa kansanedustajajäsen, eli en ole ensi kertaa nähnyt tätä asiaa eduskunnassa. Se voi johtua tästäkin taustasta, että en näe vain tässä tällaisia mörköjä, tällaisia pelkoja, joita on esitelty ja joita ed. Manninenkin esitteli.

Olen ymmärtänyt, niin kuin ed. Tiusanen edellä jo totesi, että on kysymys tällaisista erittäin kalliista lääkkeistä, joiden käyttö ei ole vielä vakiintunut, jotka ovat sen takia potilaalle liian kalliita, joiden vaikutuksista lääkäritkin ovat vielä vähän erimielisiä. Muun muassa MS-tautiin, sen eri muotoihin, ei tämä hoito, jota esitetään, kaikkiin edes pure, niin kuin sanotaan, vaan joudutaan tarkasti tutkimaan ja miettimään, milloin tämä hoito on mahdollista.

Kun on kysymys tällaisesta vakiintumattomasta ja vaikeasta tilanteesta, joka tarvitsee nopean ratkaisun, sillä perusteella olen ymmärtänyt, että voidaan säätää tällainen väliaikainen laki ja asettaa se toimikunta, johon viitattiin, joka nyt sitten kiireesti miettii vakiintuneen käytännön korvausjärjestelmän. Edelleenkin olen sitä mieltä, että lakiesitys ei sairastavan kansalaisen kannalta missään tapauksessa ole huono.

Ed. Lahtela: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Manninen näki pöpöjä seinällä lain osalta. Hän piti hyvin periaatteellisenä koko kysymystä. Oli pelko siitä, että siirrettäisiin pysyvästi kunnille, kuntainliitoille vastuuta. Siitä tässä käsitykseni mukaan ei kuitenkaan ole kysymys. Ajatusrakennelma lähtee ed. Mannisella ilmeisesti siitä, että kun pirulle antaa pikkusormen, se vie koko käden. Pysyvämpiluontoinen muutos tähän tullaan tekemään, joka tulee uudelleen käsitykseni mukaan eduskuntaan, jolloin voidaan käydä syvempi periaatteellinen keskustelu siitä, tuleeko tällainen jatkumaan. Luulen, että sellaista ei tule.

Mielenkiintoinen koko puheenvuorossa oli ajatus siitä, että apteekit olisivat valmiita tässä tapauksessa luopumaan voitto-osuuksistaan. Minä en mitenkään näkisi pahana, vaikka apteekit voisivat luopua muidenkin lääkkeiden voitto-osuuksista. Se tarkoittaisi huomattavaa lisäystä sairausvakuutuksen osalta, jottei niin paljon kuulisi lääkkeisiin, kuin tällä hetkellä kuluu yleensä.

Sen sijaan sosialismin peikkoa, joka nähtiin apteekkien osalta, minusta ei tässä nyt ole, että tällä pikkujutulla nyt sosialisoidaankin apteekit ja otetaan ne yhteiskunnan haltuun. Pitäisi pitää omat mittasuhteet tässä keskustelussa siltäkin osin.

Ed. Hyssälä: Arvoisa rouva puhemies! Erikoista puhetta ed. Lahtelalta. Ensін apteekit ottavat ikään kuin voittonsa pois, ja sitten en näe kuitenkaan tässä, että apteekit sosialisoidaan. Ne sitten ilmeisesti pyörivät ihan ilman voittoa noin vain. Olisi mukava nähdä se resepti liiketoiminnassa, että ilman voittoa voitaisiin sitä pyörittää.

Itse asiassa vastauspuheenvuoroni oli jo aikaisemmin ed. Tiusaselle, kun hän sanoi, että tässä kuitenkin olisi tällainen takaportti. Kun tämä on kokeilu, ihmetellään vain, minkä takia tässä täytyisi sitä takaporttia käyttää, kun voitaisiin mennä olemassa olevaan systeemiin. Kysymyksessähän eivät ole kuurilääkkeet, vaan nämä ovat sellaisia lääkkeitä, joita potilas todennäköisesti käyttää lopun elämänsä. Todennäköisyys sille, että se on jatkuvaa, on erittäin suuri, jolloin nämä ongelmat, joita on nyt kuvattu, olisivat sairausvakuutuksen kautta huomattavasti edullisempia ja helpompia hoitaa potilaan kannalta, koska korvaus olisi sataprosenttinen joka tapauksessa eikä siinä joutuisi mitenkään kuntainliittojen ja sairaanhoitopiirien armoille siltä osin.

Tosiaankin oli apteekeilla kalliimpia lääkkeitä jo aikaisemmin, ja ne on hoidettu sairausvakuutuksen kautta hyvin mallikkaasti. Meillähän on Kellalla erittäin hyvä asiantuntijajärjestelmä ja erittäin hyvät atk-järjestelmät, jolloin myös nämä ovat käytössä ja tällainen asiantuntijaryhmä turvana, että käytäntö lääkkeen myöntämisessä on yhdenmukaista.

Ed. Manninen: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Alarannan vastauspuheenvuoron johdosta toteaisin, että hän on omaksunut ne lain perusteissa esitetyt asiat, joissa väitetään, että tämä on ainut tapa saada kyseinen lääke potilaiden käyttöön. Mutta tämä ei pidä paikkaansa. Ne on täysin tarkoitushakuisesti ja siksi laadittu näin, että eduskunta olisi muka seinää vasten. Pienemmillä lakipykälillä tämä olisi voitu aivan yhtä hyvin järjestää sairausvakuutuslain puitteissa. Kela on tietysti juonessa mukana, koska se ei joutu kustannuksiin tämän suhteen nyt tällä systeemillä.

Mitä ed. Lahtela totesi, totean, että hänen arvelunsa siitä on aivan oikea, että sen neljännesvuosisadan yleisen elämäkokemuksen perusteella, joka minulla on valtion ja kuntien suhteissa, arvelen, että tässä tulee käymään juuri niin kuin arvelimme, että kustannusvastuuta siirretään kunnille. Sitä syvempää keskustelua on turha odottaa myöskään ed. Lahtelan. Kun hallitus tekee esityksen, me voimme jatkossa käydä syvempää keskustelua niin kauan kuin haluamme, mutta hallitus ajaa lakiesityksensä läpi, ja silloin me olemme menettäneet pelin. Nämä asiat pitäisi ottaa kiinni jo riittävän ajoissa, muuten on ehkä liian myöhäistä.

Ed. Tiusanen: Arvoisa puhemies! Ed. Manniselle toteaisin tässä kohden, että jos katsoimme lakialoitetta ja mitä siinä sanotaan, niin siinä sinänsä ei ole mitään uhkaa.

Ed. Hyssälä on jo poistunut salista, mutta hänen viittauksensa siihen, että meillä on 21 sairaanhoitopiiriä ja niissä noudatettaisiin erilaisia käytäntöä, ei sinänsä voi pitää millään lailla paikkaansa, koska se on specialistineurologi, joka oman etiikkansa, tietämyksensä ja koulutuksensa pohjalta määrää nämä lääkkeet hiihin diagnooseihin ja taudinkuviin, joihin ne auttavat. Sitten se, millä tavalla kunnat keskenään maksut suorittavat, on aivan toinen ja sekundärikyseminen siinä asiassa, miten potilasta hoidetaan. Potilaan hoitotapahtuma kuitenkin on ensisijainen.

Sitten jo nämä aikaisemmin mainitsemani uhat liittyvät mahdollisesti pitemmälle kehitettyyn taloudelliseen ajatteluun sairaalapiirien sisällä ja siihen liittyviin uhkiin. Mutta tällä hetkellä tässä ei ole mitään välitöntä uhkaa.

Asiaan liittyy myös vahvuuksia. Tuskin Suomen Apteekkariliitto nyt muuten olisi ollut valmis pudottamaan omaa osuuttaan voitoista, jos se ei näkisi sitten kuitenkaan tässä sitä, että bisnes menee käsistä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 20.40.

Täysistunto lopetetaan kello 20.32.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio